

A Piarista Rend Generálisi Kongregációja

A piarista szolgálat
A nevelés által evangelizálni
Kalazancius stílusában

Piarista füzetek 5.

Sorozatszerkesztő

Tózsér Endre

1. A piarista karizma ma

44. Egyetemes Káptalan (1997)

Budapest, 1998

2. Világiak a piarista iskolában

44. Egyetemes Káptalan (1997)

Budapest, 1998

3. A Piarista Testvériség (PIT)

Generálisi Kongregáció (1988)

Budapest, 1998

4. Gyakorlati útmutató a provinciái káptalanhoz

Generálisi Kongregáció (1994)

Budapest, 1999

5. A piarista szolgálat.

A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában

Generálisi Kongregáció (1999)

Budapest, 1999

A Piarista Rend Generális Kongregációja

A PIARISTA SZOLGÁLAT

**A nevelés által evangelizálni
Kalazancius stílusában**

Kalazancius Tanulmányi Központ
Budapest, 1999

A fordítás alapjául szolgáló mű:
Congregación General,
El ministerio escolapio:
evangelizar educando con estilo calasancio,
in Congregación General,
Misión compartida en las Escuelas Pías
(Cuadernos 23), ICCE, Madrid, 1999, 3–65.

Fordította
TŐZSÉR ENDRE SCH. P.

MEGJELENT A PIARISTA REND
MAGYARORSZÁGI TARTOMÁNYFŐNÖKÉNEK
239/1999. SZÁMÚ ENGEDÉLYÉVEL.

© A Piarista Rend Generálisi Kongregációja, 1999
Hungarian translation © Tőzsér Endre Sch. P., 1999

TARTALOM

A GENERÁLIS ATYA BEVEZETŐ SZAVAI	7
HOGYAN OLVASSUK A DOKUMENTUMOT?	10
1. Miért született e dokumentum?	10
2. Útmutató a dokumentum feldolgozásához	12
A PIARISTA SZOLGÁLAT: A NEVELÉS ÁLTAL EVANGELIZÁLNI KALAZANCIUS STÍLUSÁBAN	18
BEVEZETÉS	18
I. A KALAZANCIUS ÁLTAL MEGÉLT PIARISTA SZOLGÁLAT	21
A. Sajátos szolgálat	21
B. A kalazanciusi iskolában megvalósított szolgálat	23
C. Más területeken megvalósított szolgálat	26
II. A MAI PIARISTA SZOLGÁLAT AZ ISKOLÁBAN	27
A. A piarista iskola alapjai	27
1. A növendék	27
a. Alapelvek	27
b. Opcióink	29
2. A nevelő	30
a. Alapelvek	30
b. Opcióink	32
3. A nevelő tevékenység	34
a. Alapelvek	34
b. Opcióink	35
c. Nevelő tevékenységünk transzverzális tengelyei	38

a.	Átfogó látásmód	38
b.	Szociális tevékenység	39
c.	Transzverzálitás	39
d.	Szaktanácsképzés	40
e.	Módszertani jellemzők	40
f.	A különbözőség kezelése	41
B.	Struktúrák, szervezés és működés	41
1.	Iskoláink struktúráinak jellemzői	41
2.	Kapcsolatok	42
3.	Szervezeti és a működést elősegítő struktúrák	43
III.	A PIARISTA SZOLGÁLAT MA MÁS TERÜLETEKEN	45
1.	Ezeknek az intézményeknek az alapelvei	46
2.	Cselekvési irányok	47
a.	Kollégiumok, konviktusok és „otthonok”	47
b.	Informális nevelés: szabadidős tevékenységek, tanulószoa, társadalmi programok... ..	47
c.	Plébániák	48
d.	Templomigazgatóság	49
e.	Felnőttek nevelése	49
f.	Társadalmi munkákat, missziós feladatokat és önkéntes szolgálatot vállaló intézmények: SETEM, Piarista Missziós Önkéntesek stb.	50
g.	Gyermekcsoportok, ifjúsági mozgalmak és társulatok	50
h.	Piaristák részvétele egyházi vagy civil szervezetekben	51
i.	Nevelők képzése	51
j.	Szülők társulatai, szülők iskolája, öregdiákok szervezetei	52
k.	Iskolán kívüli tevékenységek	52
l.	Lelkigyakorlatos házak	52
	SEGÍTŐ KÉRDÉSEK ÉS FELADATOK	53

A generális atya bevezető szavai

Úgy érzem, sőt meggyőződése, hogy utolsó Egyetemes Káptalanunk (1997) nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy felidézve rendünk hosszú és gazdag történetét, visszatérhessünk *intézményünk és karizmánk forrásaihoz*, s most, a harmadik évezred küszöbén ezekből merítve képesek legyünk mai helyzetünk felülvizsgálására, jövőnk megtervezésére.

Ez a dokumentum, amelyet kezetekbe adunk és figyelmetekbe ajánlunk, olyan témáról szól, amely rendünknek ezt a hatéves időszakát (1997–2003) erősen meghatározza. Szeretnénk sajátos történelmünk gazdagságát felfedezni, és megfogalmazni azt a különlegességet, sajátosságot, egyediséget, amely ma meghatározza a piarista intézményeket. Intézményeink mindig is hordoztak magukon egy sajátos jegyet. Olyan szavakkal és jelzőkkel illettek bennünket, amelyeket másokra nem használtak. A mai világban pedig olyannyira erős az uniformizálás, az általános kategóriákba sorolás divatja, hogy ez könnyen saját gyökereink, történelmünk, szándékaink elfelejtésére készíten bennünket.

Úgy hiszem, a nevelés „piacán” nekünk is meg kell, hogy legyen a magunk kis standja, hiszen egyértelmű, józan és elszántsággal képviselt céljaink, pedagógiai hagyományaink vannak. Nevelésünknek igen is van eredetisége: egy olyan eredeti személyiség tapasztalataira épül, aki szenvedélyből, hivatásból volt nevelő. Nevelő mesterségünk ebből az első tapasztalatból táplálkozva fejlődött tovább.

Tudjuk és érezzük, hogy különbözünk másoktól. És szeretnénk hűek maradni önmagunkhoz. Oly gazdag a mi örökségünk, oly bőséges az, amit kaptunk, hogy elámulva kérdezzük, nem kellene-e minél többekkel megosztanunk ezt az értékes „kincset”. A nevelési minőséget piarista elődeink „merészségében, kreativitásában és szentségében” találjuk meg.

Ma pedig sok világi tanár ragyogó együttműködő készségét, velünk való együttérzését tapasztaljuk meg. Olyanokét, akik hajlandók képességeiket és szakértelmüket, idejük és életük jelentős részét nagy nevelési eszmények szolgálatába állítani.

Kalazancius azokban van jelen és azokban él tovább, akik magukévá teszik elképzeléseit, akik életüket az övéhez hasonlóvá formálják.

A káptalanon összeállítottunk egy tömör kis szöveget küldetésünkről, amely programunk lehet és mértékül szolgálhat számunkra ebben a hat évben. Szövegét megtaláljátok a következő oldalon. Arra kérlek titeket, ne csak olvassátok, hanem imádkozzátok is el többször közösségeitekben, s amikor alkalom nyílik rá, együtt civil kollégáitokkal is, akik osztoznak velünk a nevelés evangelizáló szolgálatában.

Josep Maria Balcells

Küldetésünk

Mi, piaristák,
szerzetesek és világiak,
„az igazság munkatársai”
úgy érezzük,
– miként Kalazancius 400 évvel ezelőtt –:
arra küld bennünket Krisztus és az egyház, hogy

A NEVELÉS ÁLTAL EVANGELIZÁLJUNK,

**kora gyermekkortól kezdve,
gyerekek és fiatalok,
különösképpen a szegények nevelése által,
a hit és a kultúra – *pietas et litterae* – szintézise révén,
olyan környezetben és olyan helyeken,
ahová karizmánk vezet bennünket,
az egyház szolgálatára,
a társadalom átalakítására,
az igazságosság, a szolidaritás és a béke
evangéliumi értékei szerint.**

E küldetés teljesítéséhez
Isten ajándékként karizmát,
az evangélium kalazanciusi olvasatát,
saját történelmet, lelkiiséget és pedagógiát,
közösségben élő személyeket,
sajátos iskolákat és intézményeket kaptunk,
amelyek segítenek bennünket abban,
hogy jelenvalóvá tegyük
a tanító Jézust és az egyház anyai gondoskodását
a legkisebbek között.

Hogyan olvassuk a dokumentumot?

1. Miért született a dokumentum?

A *Bennet-féle Jelentés* óta (*American Education: Making it work*, 1988) a nevelés világában is polgárjogot nyert a „teljes minőség” fogalma. Alapvető jellemzője a mai világnak, hogy – a legkülönbélebb nevelési reformok révén – a teljes minőség elérésének lehetőségeit kutatja.

Mi, piaristák sem állíthatjuk, hogy távol állna tőlünk a nevelés minőségének kérdése. Az utolsó Egyetemes Káptalanon (1997-ben) elfogadott második politikának, amely szolgálatunkra vonatkozik, a következő összefoglaló címet adtuk: *Szolgálatunkban növelni kell a nevelési folyamat minőségét, valamint a hit és a kultúra integrációját*. A káptalan felmérést is végzett arra vonatkozóan, hogy szolgálatunk kalazanciusi minőségének milyen mutatói vannak, és azt indítványozta, foglaljuk össze egy dokumentumban mindazt, ami meghatározza intézményeink sajátosságát. Ez tulajdonképpen a közös elvek és eszmék egyfajta gyűjteménye lenne, amely szolgálatunk oldaláról fogalmazza meg önazonosságunkat, s ily módon azokat a minőségi mutatókat,¹ amelyek szükségesek annak felméréséhez, hogy egy-egy intézményünk jó vagy rossz piarista intézmény.

A jelen dokumentum tehát ennek a káptalani kívánságnak tesz eleget. Megfogalmazza azokat a piarista mutatókat, amelyek kijelölik, milyen úton kereshetjük „a fejlődést a nevelés minőségén keresztül”, sohasem felejtve azonban, hogy „a legjobb minőségű iskolák azok, amelyeknek saját nevelési elvrendszerük van”.²

Ennek a dokumentumnak végeredményben az a célja, hogy világosan és összefoglaló jelleggel megfogalmazza, mit kíván a Piarista Rend, milyenek legyen intézményeink, hogy megfeleljenek a kalazanciusi, piarista eszménynek.

¹ Vö. FIDAE, *Qualità allo specchio. Indicatori per la scuola cattolica*, Editrice La Scuola, Brescia, 1998, 36.

² Vö. Varios, *La calidad educativa en la Escuela Católica*, Bruño, Madrid, 1993. *Declaraciones Director General UNESCO. 2º Congreso Internacional de Educación.*

Manapság különféle elképzelések léteznek arra vonatkozólag, mi jelentheti a „teljes minőséget”. Mi itt azt határozzuk meg, hogy *mi* milyen „nevelési minőséget” kívánunk elérni. Vannak, akik azt állítják, a nevelés minősége az alkalmazott eszközökön múlik, mások szerint az elért eredmények mutatják meg a minőséget. Mi egyik elképzeléssel sem értünk teljes mértékben egyet. A minőség alapvetően attól függ, milyen célt tűzünk „az eszközök” és „az eredmények” elé. Ezért amikor kijelentjük, hogy *a nevelés egyetemes érvényű, univerzális* és hogy *a nevelést mindenki számára elérhetővé kell tenni*, azt a célt fogalmazzuk meg, amely kijelöli a megfelelő eszközöket és eredményeket, ezek pedig mutatókként szolgálhatnak intézményeink minőségének elemzésére és hatékonyságuk ellenőrzésére. Az, hogy a piarista szolgálat ezt a célt tűzi ki maga elé már alapításának kezdete óta – „a leginkább szegényeket”, ami Kalazancius idejében az emberek többségét jelentette –, azzal jár, hogy a piaristák csak a népiskolák mellett tehetik le voksukat.

Tehát nyilvánvaló, a minőség attól függ, „milyen szemüvegen keresztül” nézzük. Szemüvegből pedig oly sok lehet, ahány emberkép és társadalom-elképzelés csak létezik.

E dokumentumban nevelő ajánlatunk *egyedülálló voltára* szeretnénk reflektálni. Nyíltan és büszkén mutatjuk fel „szemüvegünk márkáját”, azt az emberképet és azt a nevelési felfogást, amelyből *kiindulunk*, valamint a nevelésnek azt a fajtáját és az embernek azt a modelljét, amelyet *elérni szeretnénk*. Ezt az *egyszeriséget* nem kell nagyítóval keresnünk, hiszen közvetlenül bontakozik ki abból a történelmi kontextusból, abból a jelenből, abból az életből, amely azokat az egyes helyeket jellemzi, ahol „a nevelés által evangelizálunk”. Ezentúl azt is szeretnénk, hogy ez a különlegességünk, egyszerűségünk ösztönzés legyen számunkra, hogy továbbra is azt a „kincset”³ nyújtsuk, amink van, és képesek legyünk felülvizsgálni, értékelni iskoláink, nevelő intézményeink kalazanciusi, piarista minőségét.

E dokumentum tehát tisztázni kívánja a piarista küldetést és szolgálatot, annak célját és sajátosságát. Ennek megfelelően idézeteinek többsége

³ *Oktatás – rejtett kincs. A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése az UNESCO-nak az oktatás XXI. századra vonatkozó kérdéseiről*, Osiris, Magyar UNESCO Bizottság, Budapest, 1997.

egyházi megnyilatkozásokból és piarista dokumentumokból származik. Keveset merítettünk más forrásokból, mert nem kívántuk felsorolni mindazt az egyetemes nevelési értéket, amelyen másokkal osztozunk, s azt sem akartuk itt egybegyűjteni, mi mindent vehetünk át a neveléstudomány és a pedagógia mai irányzataitól. Feltételezzük, hogy ezek széles körben ismertek, és részét képezik tanterveinknek, nevelési- pedagógiai programjainknak.

Annak tudatában, hogy bár a legtöbb provincia kidolgozta már nevelési direktóriumait, programjait, eszmegyűjteményét (*ideáriumát*), az egyetemes káptalanon mégis szükségesnek találtuk egy általánosabb jellegű dokumentum kidolgozását, amely megfogalmazza, mi az, ami a kezdetektől napjainkig közös az intézményeinkben. E dokumentum egy olyan nyitott és flexibilis program – miként a mai curriculumokról mondják –, amely meghatározza sajátosságunkat, s amelyet mindenhol a helyi adottságok figyelembevételével kell alkalmazni.

2. Útmutató a dokumentum feldolgozásához

Most sorra vesszük a dokumentum egyes (római számmal jelölt) fejezeteit oly módon, hogy transzverzálisan tudjuk feldolgozni. A következő pontoknak tehát kettős célja van:

- kiemeli az adott fejezet lényegét úgy, hogy (transzverzálisan) összegyűjti az egyes témákról mondottakat, és megadja, mely szám alatt található ezek;
- bevonja ebbe a folyamatba az olvasót is, s így lehetővé teszi a dokumentum egyéni és csoportos feldolgozását: ki lehet egészíteni a félbehagyott felsorolásokat. Ezenkívül a kiadvány végén található kérdéseket, feladatokat is választhatja valaki a dokumentum feldolgozására.

Így interaktívvá válik a dokumentum, és segít abban, hogy értékelhesük saját intézményünkben végzett szolgálatunkat.

1. „I. A Kalazancius által megélt piarista szolgálat”

Ez a fejezet abba a kontextusba, értelmezési horizontba állít bennünket, amelyet 400 éves történelmi múlt határoz meg: „*Kalazancius élő tapasztalatából és írásba foglalt iránymutatásaiból született a piarista szolgálat, amely elevenen van jelen az egyházban a Kegyes Iskolák történetének kezdete óta.*” Ez az a kiindulási pont, amely meghatározza egyedülálló voltunkat, szolgálatunk sajátos nevelési minőségű opcióját.

A fejezet tartalmáról: Kalazancius látásmódja, amely az alapvető iratokban tükröződik, világosan kirajzolja szolgálatunk **végző célkitűzéseit** (11):

1. Evangelizálni:

- gyerekeket és fiatalokat, elsősorban szegényeket, kora gyermekkortól kezdve (8 és 14);
- ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

2. A nevelés által:

- konkrét megvalósítási módja: az integrális nevelésen keresztül (8);
- olyan nevelők által, akik életük személyes döntésével az evangélium mellett kötelezik el magukat, nevelő szolgálatukat összekapcsolják az evangéliumi elkötelezettséggel (8 és 9);
- különleges módon kiválasztott és felkészített nevelők által (19);
- ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

3. Az elsődleges intézményünk szolgálatunk ellátására a keresztény népiskola (4 és 11); más megvalósítási területek (20–24):

- az evangelizáció helyei;
- a népi osztályok szolgálatában álló intézmények, amelyekben elsőbbséget élveznek a szegények;
- kreatív és innovatív iskolák, a legjobb módszerekkel;
- férfi és női világi kongregációk;
- nyitottság az iskolán kívüli tevékenységre;
- modernnek, vagyis jól felszereltek;
- nyitottak a jövőre: figyelembe veszik a növendékek jövőjét;

- nyitottak minden egyes növendék egyedi voltára, segítik őket saját egyéni élethelyzetüknek megfelelően;
- nevelői hatást gyakoroltak a tantermen kívül is, segítik a fiatalok önálló csoportokban végzett tevékenységét;
- az adott társadalomba ágyazottak, elkötelezettek a társadalom megújítása mellett, nyitottak más nevelői feladatokra;
- ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

2. „II. A mai piarista szolgálat az iskolában”

Kiindulva azokból az alapvető célkitűzésekből, amelyek Kalazancius iskoláját jellemezték, valamint abból a kontextusból, amelyet fentebb elemeztünk, érkezünk el ehhez a második fejezethez, amely napjaink piarista szolgálatáról szól, mégpedig a következő pontokban:

A. A növendék. A nevelő. A nevelő tevékenység. Ez a három fejezet két-két alfejezetet tartalmaz: Alapelvek és Opcióink. A nevelő tevékenységet tárgyaló fejezet egy további harmadik alfejezetet is kapott „Nevelő tevékenységünk transzverzális tengelyei” címmel.

B. Struktúrák, szervezés és működés: Jellegzetességek. Kapcsolatok. Szervezeti és a működést elősegítő struktúrák.

Ez a fejezet logikusan, rendszerező igénnyel van felépítve, egyetlen fontos szempontot sem akart kihagyni azért, hogy a mai valóság hűen tükröződjék benne.

Ahhoz, hogy a dokumentumot interaktívan dolgozzuk fel, s megismerhessük a kalazanciusi iskola, a piarista szolgálat minőségi mutatóit, érdemes a dokumentumot transzverzálisan olvasnunk. Az olvasás tengelyéül a következőt javasoljuk:

Piarista integrális látásmód: evangelizálni a gyerekeket és a fiatalokat az integrális nevelés által.⁴

Integrális nevelésen nem mindenre kiterjedő, teljes, hanem **integrált** nevelést értünk. Vagyis nevelni annyit jelent, mint evangelizálni az egész személyt, aki pszichikai, biológiai, transzcendens és társadalmi lény, aki-

⁴ XLI Capitulo General, *Los escolapios se interrogan*, Ediciones Calasancias, Salamanca, 1980, 220.

ben a transzcendens oldal nem egy kiegészítés, egy rész a többi között, hanem az, ami élteti és értelmet adóan meghatározza az egészet.

Ezt az olvasási tengelyt három részben tudjuk körülírni:

- a) **A szolgálat integrált felfogása:** a szolgálat és az élet egysége.
Evangéliumi elkötelezettség és szolgálat: evangelizálni a nevelés által.
- b) **A *pietas* és a *litterae* integrációja:** hit és kultúra a személyekben, a nevelői tevékenységben, az iskolákban, az intézményekben, a struktúrákban.
- c) **Integrális nevelés:** integrális kibontakozás és kibontakoztatás.

Anélkül, hogy figyelmen kívül hagynánk ezt az alapvető tengelyt, amely egységesíti szolgálatunkat, a dokumentum transzverzális olvasását mégis a következő kérdések megválaszolásával végezzük:

- d) Milyen a diák, amelyből kiindulunk?
- e) Milyen a személy, amelyhez elérkezni szeretnénk?
- f) Ehhez milyen nevelőkre van szükségünk?
- g) Milyen nevelő tevékenységet kell folytatnunk, s ezt milyen szervezésre és struktúrákra kell alapoznunk?

a) Milyen a diák, amelyből kiindulunk?

- ✓ gyerekek és fiatalok, elsősorban a legkisebbek (25.1)
- ✓ elsősorban világunk szegényei (25.6)
- ✓ a különleges nevelésre és törődésre szoruló diákok, vagy akiket iskolai kudarc ért (26.1)
- ✓ A tanuló maga Krisztus. (25.4)
- ✓ A tanulót egyértelmű, kifejezett hittapasztalatban kell részesíteni. (26.4)
- ✓ Az első éveket a nevelés szempontjából a legfontosabb időszaknak tartjuk. (30,2)
- ✓ ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

b) Milyen a személy, amelyhez elérkezni szeretnénk?

- ✓ A gyermeket, diákunkat személynek tekintjük, aki képes arra, hogy főszereplője legyen saját fejlődésének a hitben és a kultúrában, az evangéliumban és az életben, a „pietas et litterae”-ben. (25.5)
- ✓ Törekszünk előmozdítani egy újfajta személytípust, az integrált, érett személy létrejöttét. (32.a)
- ✓ Olyan személy, aki befogadja, elsajátítja az ismereteket, sőt bizonyos ismereteket, felismeréseket ő maga „teremt”. (25.1)
- ✓ Olyan személyeket kell kialakítanunk, akik kritikusak a társadalmi helyzettel szemben, és elkötelezettek a társadalom fejlődése, az igazságosság és a béke mellett. (33.a)
- ✓ Szabad, felelősséget vállaló, másokkal szolidáris és igazságos személyt formálunk. (25.2)
- ✓ ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

c) Ehhez milyen nevelőkre van szükségünk?

- ✓ A családot „szolgálatunk kifejezett céljának” tekintjük. Ugyanis elsősorban a család „neveli, alakítja, motiválja és védelmezi tagjait”. (28.1)
- ✓ A nevelőknek Kalazancius szavával „*az Igazság alkalmas munkatársainak*” kell lenniük. (27.1)
- ✓ Módszertani újítás: a nevelő szakmai felkészültségének jele. (36)
- ✓ ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

d) Milyen nevelő tevékenységet kell folytatnunk, s ezt milyen szervezésre és struktúrákra kell alapoznunk?

- ✓ Iskolánknak integráló és integrált intézménynek kell lennie, elsősorban lelkipásztori szempontból (29.5) El kell érünk, hogy az iskolánkban folytatott nevelő tevékenység alapvető célja a hitre nevelés legyen, amely csak egy keresztény közösség keretén belül lehetséges. (30.5)
- ✓ Megnyitjuk intézményeinket azok előtt a gyerekek előtt, akik a leginkább szükségét szenvednek. Ilyenek a szegény gyerekek, azok a tanulók, akik különleges nevelésre-törődésre szorulnak, akiket iskolai kudarc ért, akik beilleszkedési problémákkal küszködnek, akik nélkülözik a normális családi életet. (26.1) Segíteni kell a missziós területeken és a fejlődő országokban lévő nevelő intézményeket. (44.1)

- ✓ A nevelés eszményképét az aktív jelenlétben, a kommunikációban, a ránk bízottak meghallgatásában látjuk. (27.5)
- ✓ ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

3. „III. A piarista szolgálat ma más területeken”

Ez a fejezet azokat az alapvető jellegzetességeket határozza meg, amelyeket az iskolától eltérő területen végzett tevékenységeknek kell hordozniuk ahhoz, hogy piarista munkának, tevékenységnek, szolgálatnak minősüljenek.

Ezen intézmények alapvető vonási közül kiemelkednek:

- ✓ Egyértelműen nevelő és evangelizáló küldetésük van.
- ✓ Egy meglévő keresztény közösséghez kell kapcsolódniuk.
- ✓ Intézményes formában egy piarista közösségnek vagy egy rendtartománynak kell felelősséget vállalnia értük.
- ✓ Rendelkezniük kell *ideáriummal* (eszmegyűjteménnyel), irányítási szabályzattal, valamint nevelői, lelkipásztori programmal.
- ✓ Hűségesen ragaszkodniuk kell a kalazanciusi stílus alapvonásaihoz.
- ✓ Együtt kell működniük a családokkal, és be kell vonniuk a családokat az intézmény életébe.

Ez a fejezet bemutatja azokat a feladatokat is, amelyeket más területeken ellátunk, valamint az alapvető cselekvési irányokat. Aztán pedig arra a kérdésre is választ kapunk, hogy mik az alapelvei ezeknek az intézményeknek:

Mi a közös azokban a piarista intézményekben, amelyek különböznek az iskolától?

A dokumentumból kiindulva felfedezhetünk egy közös irányultságot, amelyet kiegészíthetünk saját idevonatkozó tapasztalatainkkal. Mi a következő elemeket emeljük ki:

- ✓ nevelő tevékenység;
- ✓ lelkipásztori munka;
- ✓ elsősorban a szegényekért;
- ✓ kapcsolat az egyik piarista közösséggel;
- ✓ informális nevelés;
- ✓ ... *(egészítse ki a dokumentum alapján)*

A PIARISTA SZOLGÁLAT

A nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában

*„Rómában megtaláltam,
hogyan szolgálhatom legjobban Istent:
e szegény gyerekek segítése által,
és nem is hagyom ezt el semmiért a világon.”⁵*

Bevezetés

- 1) A piarista szolgálat értelmezési horizontját Kalazanci Szent József személye és az ő prófétai felismerése képezi, amely arra indította őt, hogy 1597-ben Róma Trastevere negyedében elindítsa „*Európa első nyilvános, ingyenes népiskoláját*”.⁶ Kalazancius élő tapasztalatából és írásba foglalt iránymutatásaiból született a piarista szolgálat, amely eleve-nen van jelen az egyházban a Kegyes Iskolák történetének kezdete óta.
- 2) A múlt piaristái és mi, mai piaristák – Kalazanciushoz hasonlóan – a keresztény nevelői szolgálat melletti elköteleződésben találtuk meg, hogyan szolgálhatjuk Istent: a kicsinyek segítése révén, s ezt nem is fogjuk elhagyni semmiért a világon.⁷ „Ma, négyszáz évvel azután, hogy Kalazancius megalapította a mindenki előtt nyitott iskolát, a piarista rend egyetemes káptalanja újra magáévá teszi az eredeti felismerést: a személy kora gyermekkortól elkezdett nevelése az iskola intézményén keresztül növeli azokat az energiákat, amelyek szüksége-

⁵ Vö. Vincenzo Berro: *Annotazioni*, I, 73. o. (Severino Giner Guerri által javítva)

⁶ Ludwig von Pastor: *Geschichte der Päpste*, XI. kötet, Freiburg im Breisgau 1927, 433. o.

⁷ Vö. Vincenzo Berro: *Annotazioni*, I, 73. o.

sek a társadalom szüntelen előrehaladásához, az állampolgárok boldogulásához”.⁸

- 3) A harmadik évezred küszöbén az egyház – világban való küldetésének teljesítésében – alapvető feladatának és evangelizáló küldetése egyik legjelentősebb területének tekinti a nevelést.⁹ „Kalazanci Szent József összegyűjtötte a Róma utcáin futkosó és lármázó fiúkat. [...] Hasonló fiatalokkal találkozhatunk ma is: olyanokkal, akik nem lelik az élet értelmét, akiket nem lelkesít semmiféle eszmény, akiknek szeme előtt nincs semmiféle érték; olyanokkal, akik már nem ismerik a hit szépségét, akik felbomlott és szeretetre képtelen családokból származnak, gyakran anyagi és lelki nyomorban élnek, és rabszolgáivá válnak egy olyan társadalom bálványainak, amely csak a munkanélküliség és a kirekesztettség jövőképét villantja fel előttük.”¹⁰ A szegénységnek új formái jelentek meg: az anyagi, oly sokszor elviselhetetlen szegénységen túl a kulturális, nevelési, vallási szegénység.¹¹ Annak ellenére, hogy a házasságok felbomlanak és képtelenek szerető otthont teremteni – elsősorban nekik ajánljuk fel nevelő munkánkat –, mégis a család marad az első és legfőbb nevelő tényező,¹² s mi ennek segítő-társai vagyunk. Rendünk ezért kijelenti, hogy „a család nevelő és életet megalapozó értéke minden kétségen felül áll”.¹³
- 4) Az egyetemes káptalan *Az iskoláról szóló nyilatkozatában* kifejezi egyetértését azokkal, akik a nevelésben kincset látnak, az iskolában pedig „a leghatékonyabb eszközt arra, hogy egyenlő mértékben részesüljön mindenki az összegyűlt ismeretekből, s hogy mindenkinek meglegyen a lehetősége a fejlődés-

⁸ Vö. 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *Declaración sobre la escuela: Nada nos va a hacer abandonar*. [Nyilatkozat az iskoláról: Semmi sem vehet rá, hogy elhagyjuk.]

⁹ II. János Pál pápa *Megszentelt élet kezdetű apostoli buzdítása*, Szent István Társulat, Budapest 1996, 96. pont.

¹⁰ A Katolikus Nevelés Kongregációja: *A katolikus iskola a harmadik évezred küszöbén*, 1998, 15. pont.

¹¹ Vö. *Carta Apostólica de Juan Pablo II al P. General*, (24. 06. 1997) 3–4. pontok.

¹² Vö. *Ecclesia in America*, Libreria Editrice Vaticana (1999. január), 71. pont.

¹³ Josep Maria Balcells: *Declaración Institucional en el “Año Internacional de la Familia, 1994”*.

hez”.¹⁴ Ezért magunkévá tesszük a *Jomtieni nyilatkozat* (Thaiföld, 1990. március 9.) megfontolásait:

- „*A nevelés alapvető joga mindenkinek, férfinak és nőnek, minden korosztályú embernek az egész földön.*
- *A nevelés hozzájárulhat ahhoz, hogy olyan világot építsünk, amely biztonságosabb, egészségesebb, fejlettebb, tisztább környezetű. Ezáltal elősegíti a társadalmi, gazdasági és kulturális fejlődést, a toleranciát és a nemzetközi együttműködést.*
- *A nevelés az egyéni és társadalmi fejlődés elengedhetetlen, jóllehet önmagában nem elégséges feltétele.*
- *A hagyományhoz tartozó ismereteknek és az ősi kulturális örökségnek önmagában haszna és érvénye van, ebben gyökerezik a fejlődési irány meghatározásának és a haladás elősegítésének képessége.*
- *Általánosságban fogalmazva az a nevelés, amelyben az ember ma részeseül, súlyos hiányosságokban szenved. A nevelésnek jobban kell alkalmazkodnia a mai körülményekhez, javítani kell a minőségén, és mindenki számára elérhetővé kell tenni.*
- *A megfelelő alapszintű nevelés elsődleges jelentőségű a magasabb szintű nevelési és képzési szintek eléréséhez, a tudományos és technológiai képzéshez, következésképpen az önálló kibontakozáshoz és boldoguláshoz.*
- *Elismerjük annak szükségét, hogy a mai és a jövő nemzedékeknek tág körű alapszintű nevelést biztosítsunk, és hogy megújítsuk elkötelezettségünket emellett, mert csak így tudunk szembenézni a mai élet súlyos és bonyolult kihívásával.”*

Nem véletlenül ünnepeltük Európa első nyilvános, ingyenes – Kalazancius által alapított – népiskolájának négyszáz éves évfordulóját a következő címmel: *Iskola mindenkinek* – összhangban az idézett *Jomtieni nyilatkozattal*.

¹⁴ Vö. 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *Declaración sobre la escuela*, 2. pont; vö. *Okta-tás – rejtett kincs. A Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság jelentése az UNESCO-nak az oktatás XXI. századra vonatkozó kérdéseiről*, Osiris, Magyar UNESCO Bizottság, Budapest, 1997.

- 5) Azok a dokumentumok, amelyeket az 1997-es egyetemes káptalan adott ki (*Krédó, Küldetés, A piarista karizma ma, Világiak a piarista iskolában*) közvetlen kapcsolatban állnak szolgálatunk témájával. A Generálisi Kongregáció a káptalan határozatának megfelelően és az említett dokumentumokat figyelembe véve adja közre *A piarista szolgálat: a nevelés által evangelizálni Kalazancius stílusában* című dokumentumot, újra hangsúlyozva e szolgálat aktualitását, fontosságát és jövőjét.
- 6) Ugyancsak az utolsó egyetemes káptalan adott ki egy rövid dokumentumot *Küldetésünk* címmel, amely emlékeztet bennünket kapott örökségünkre: saját történelmünk, lelkeségünk és pedagógiánk van, egy közösség tagjai vagyunk, sajátos iskoláink és intézményeink vannak. Olyan örökség ez, amelyet meg kell őriznünk, gazdagítanunk kell, és amely „arra ösztönöz bennünket, hogy a pedagógiai megújulás és a kulturális komplexitás határán állva megoldást találjunk azokera a problémákera, amelyekről a mai gyerekek és fiatalok szenvednek”.¹⁵

I. A Kalazancius által megélt piarista szolgálat

A. Sajátos szolgálat

- 7) Az egyházban minden szolgálat a közreműködés egy konkrét módját jelenti abban a küldetésben, amelyet Jézus apostolaira bízott: Isten Országának evangéliumát kell hirdetni, és ezt az Országot kell építeni. Kalazancius, a Szentlélektől kapott különleges karizmájánál fogva,¹⁶ az egyházat azáltal gazdagította, hogy első képviselőjévé lett az egyik sajátos evangelizálási formának.¹⁷
- 8) Ezt a karizmatikus szolgálatot Kalazancius a mértékadó alapító iratokban írta körül (Konstitúciók, Tonti bíborosnak írt emlékirat). *Konstitúcióinak előszavában* hangsúlyozza, hogy szolgálatunknak, a gyerekeknek és a fiataloknak az integrális nevelésen keresztül történő

¹⁵ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *Declaración sobre la escuela*, 2. pont.

¹⁶ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 5. pont.

¹⁷ Vö. *Carta Apostólica de Juan Pablo II al P. General* (24. 06. 1997).

evangelizálásának sajátos prioritásai vannak¹⁸ – gyerekek és fiatalok nevelésére irányul, elsősorban a szegényekére, kora gyermekkortól kezdődően –, és csak úgy valósítható meg, ha valaki életének személyes döntésével az evangélium mellett kötelezi el magát. A piarista nevelő csak akkor tud valójában az Igazság munkatársa lenni, ha szolgálatát és életét szerves egésszé kapcsolja össze.¹⁹

9) *A Tonti bíborshoz írt emlékirat*, amely Kalazancius alapvető meglátásait foglalja össze, kiemeli annak szükségét, hogy a piarista hivatásban a nevelői szolgálatot össze kell kapcsolni az evangéliumi elkötelezettséggel.²⁰ Ezen emlékirat szerint a nevelés

- egy jobb társadalom alapja;
- kulcsszerepe van az egyház lelkipásztori tevékenységében: megelőzi és könnyebbé teszi az egyházban létező többi szolgálatot;
- a teljes személy – klasszikus megfogalmazásban a „testből és lélekből” álló ember – szolgálatában áll (szellemi és testi mivolt), és elengedhetetlen a teljes, autentikus lelkipásztori ellátás szempontjából;
- mintegy foglalata az egyházban létező minden más szolgálatnak;²¹
- a személy jövőjének biztosítója, mivel a gyermek- és ifjúkorban alakulnak ki az emberi személyiség és viselkedésmód alapstruktúrái;
- olyan feladat, amely normális körülmények között felkészíti és képessé teszi az egyént arra, hogy befogadó alanya lehessen más egyházi szolgálatoknak;²²
- olyan hivatás, amely örömmel tölti el azt, aki gyakorolja.

10) Életének utolsó éveig Kalazancius azon volt, hogy világosan megfogalmazza és szilárdan védelmezze ezt a szolgálatot mint a Kegyes Iskolák saját és különleges feladatát olyan írásaiban, mint például a

¹⁸ Vö. 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 10–18. pontok.

¹⁹ *Constitutiones S. Josephi Calasancii* (1622) 5. (A továbbiakban: CC)

²⁰ ugyanott, 26.

²¹ ugyanott, 5.

²² ugyanott, 25.

Dichiarazioni circa le nostre Costituzioni, Regole e Riti Comuni (1637), valamint számos levelében és a különféle emlékiratokban. Kiváltképpen a *Roma bíboroshoz írt emlékiratban* (1645)²³ kéri, hogy a piaristáktól soha ne vegyék el a lehetőséget, hogy teljesen Istennek szentelhessék magukat, hogy teljes körű nevelést biztosítsanak a gyerekeknek egészen a felnőttkor eléréséig, és hogy a szegény emberekkel azonosulva éljenek. Azt kéri, hogy a jövőben ne hagyják megszünni lassan az a szolgálat, amelyet kezdettől fogva úgy tekintettek, mint az egyházban végzett különleges, szükséges²⁴ és sajátos szolgálatot.²⁵

B. A kalazanciusi iskolában megvalósított szolgálat

11) Kalazancius az általa alapított iskolát, vagyis a keresztény népiskolát²⁶ – amely az alapvető ismeretek megszerzésétől a magasabb szintű tanulmányok végzéséig terjed – tartotta annak az elsődleges intézménynek, amellyel a sajátos piarista szolgálatot el lehet látni. Konstitúcióiban írja, hogy szerzetes rendünk célja, hogy az iskolai munka által neveljük a gyerekeket a keresztény vallásosságra s a világi ismeretekre, hogy ezáltal elérjük a keresztény társadalom megújulását, az egyének mostani s örök boldogságát.²⁷ Kalazancius látásmódja, amely ezekben az alapvető iratokban tükröződik, világosan kirajzolja szolgálatunk

- fő célját (**az evangelizálás**),
- azt a konkrét módot, ahogyan megvalósíthatjuk (**a nevelés által**),
- és egy sajátos eszközt e szolgálat teljesítésére (**keresztény népiskolában**).

²³ J. M. Lesaga – M. A. Asiain – J. M. Lecea: *Documentos fundacionales de las Escuelas Pías*, Ediciones Calasancias, Salamanca 1979, 211. o., 3–5. pontok.

²⁴ Vö. Dionisio Cueva: *Calasanz. Mensaje espiritual y pedagógico*, ICCE, Madrid, 1973, 1195–1445. pontok.

²⁵ *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 4. pont.

²⁶ Osvaldo Tosti: *Carisma y espiritualidad de Calasanz*, in *El carisma de José de Calasanz*, Cuadernos 22, ICCE, Madrid 1999, 54. o.

²⁷ Vö. CC 175, 203; *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiség. Összefoglaló tanulmány*, Budapest, Magyar Piarista Tartományfőnökség 1996, 80. pont.

- 12) **A piarista iskolát** tehát szolgálatunk lelkipásztori és társadalmi céljának megfelelően Kalazancius **egyének és kultúrák evangelizálási helyének tekintette**. Ezért ebben az iskolában megkülönböztetett helyet foglal el a keresztény életbe való bevezetés,²⁸ a hitben történő nevelés és a hit megünneplése.²⁹
- 13) **A piarista iskolát** úgy képzelte el Kalazancius mint **a népi osztályok szolgálatában álló s épp ezért ingyenes intézményt**, amelyben noha **elsőbbséget élveznek a szegények**, mégis nyitva áll mindenki előtt, minden társadalmi vagy vallási alapon történő megkülönböztetés nélkül.³⁰
- 14) A piarista iskola kezdettől fogva olyan intézmény volt, amelynek célja **a kora gyermekkortól kezdődő nevelés a hit és a kultúra első elemeitől kezdve**,³¹ karöltve azonban azzal a céllal, hogy elkísérje a gyerekeket és a fiatalokat az érett korig. E nevelés középpontjában a gyermek teljes kibontakozása áll, kifejezett célja, hogy elsajátíttassa az erényeket. A nevelést és az oktatást a növekedéshez szükséges erőforrásnak tekinti,³² vagyis szerinte nem pusztán arra szolgálnak, hogy elméleti ismeretekkel töltse meg a gyerekek fejét mint üres edényt.
- 15) A piarista nevelésnek ezek a célkitűzései ebből a kalazanciusi iskolából egy újfajta intézmény keretein belül **egy kreatív és innovatív iskolát** hoztak létre, a legjobb, legegyszerűbb és minél rövidebb időn belül eredményt elérő módszerekkel.³³

²⁸ György Sántha: *San José de Calasanz. Obra pedagógica*, BAC, Madrid 1984², 506kk o.

²⁹ Vö. CC 5, 191–194; 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 8, 28. pontok.

³⁰ Vö. CC 4, 198; 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 8, 27. pontok.

³¹ Vö. CC 2; 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 8, 26. pontok.

³² Vö. *Formación de los profesores de las Escuelas Pías en el Espíritu Escolapio*, tema 4, Roma 1993, cap. 3.

³³ Vö. CC 198, 216.

16) Kalazancius iskolája nyitott intézmény volt, minthogy

- nevelői hatást gyakorolt a tantermen kívül is.³⁴ Ebben az értelemben már akkor megfelelt azoknak a követelményeknek, amelyeket ma a katolikus iskola elé kitűzünk.³⁵
- Egyértelműen figyelembe vette a növendékek jövőjét: kifejezetten törődött azzal, hogyan jutnak majd munkához, és különösképpen olyan tárgyak tanítására helyezett hangsúlyt, amelyek ismerete megadja számukra a lehetőséget, hogy tisztességes megélhetéshez juszanak (ilyen tárgyak voltak a szépírás, a számtan, a zene).³⁶
- Elősegítette a **korabeli viszonyok megváltozását** azáltal,³⁷ hogy egy demokratikusabb társadalom kialakulásán fáradozott: mindenkinek tanítottak latint,³⁸ amely akkoriban a nemes és tehetősebb rétegek gyerekeinek volt fenntartva, és egyenlő elbírálásban részesítettek minden tanulót, minden megkülönböztetés nélkül.

17) Kalazancius iskolája úttörő jelentőségű volt a **perszonalizációban**.

- **Az iskolában való előbbre jutás** nem a naptárban rögzített rendnek volt megváltoztathatatlanul alárendelve, hanem alkalmazkodott minden egyes növendék fejlődéséhez.³⁹
- A tanárnak különösképpen kellett arra figyelnie, hogy **felismerje és kibontakoztassa** a tanuló képességeit.
- Nagy gondot fordítottak a **növendék belső világának, lelki életének** fejlődésére azáltal, hogy tanárok és gyóntatók **kísérték** belső fejlődésüket.⁴⁰

18) Kalazancius iskolájában **megelőző nevelést** folytattak,⁴¹ és a **szimultán módszert** alkalmazták,⁴² amelyet a mai pedagógia nyelvén

³⁴ CC 116, 213; *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 9. pont.

³⁵ *Discurso de Juan Pablo II al 44º Capitulo General* (5 julio 1997), 2. pont.

³⁶ György Sántha: *San José de Calasanz*, i. m., 273–276. o.

³⁷ Vö. CC 4.

³⁸ Vö. CC 5.

³⁹ Vö. CC 197; *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 104. pont.

⁴⁰ *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 92–99. pontok.

⁴¹ *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 9. pont.

⁴² György Sántha: *San José de Calasanz*, i. m., 273–276. o.

mindenre kiterjedő és propedeutikus nevelésnek mondanánk. Mindenre kiterjedő, azaz biztosít egy olyan alapképzést, amely mindenki számára egyforma, aztán annyi ismerettel látja el azokat, akik nem kívánnak felsőfokú tanulmányokat végezni, amennyi szükséges ahhoz, hogy kitanuljanak egy szakmát vagy dolgozni kezdjenek. Propedeutikus, azaz lehetővé teszi felsőfokú tanulmányok végzését (abban a korban a latin nyelv tanítása által).

- 19) Kalazancius mindezek elérése érdekében nagy gondot fordított **a tanárok** (szerzetesek, lehetőleg szerzetespapok)⁴³ **kiválasztására és sajátos felkészítésére**, akiket az *Igazság munkatársainak* nevezett, és akiknek a képzését meg is tervezte.⁴⁴

C. Más területeken megvalósított szolgálat

- 20) A piarista szolgálatot rendünk kezdeti éveiben szinte kizárólagosan az iskolában gyakorolták. Ennek ellenére mind a Konstitúciókban, mind a gyakorlatban Kalazancius nyitottnak mutatkozott e szolgálat más megvalósítási formái előtt is,⁴⁵ de hangsúlyozta, hogy egyedül minket hagyott jóvá az egyház olyan céllal, hogy a gyerekek és fiatalok iskolai nevelésének szolgálatát lássuk el.⁴⁶
- 21) Alapító atyánk úgy gondolta, hogy az előjáró hatáskörébe nemcsak az tartozik, hogy az iskola jó működéséről gondoskodjon, hanem az is, hogy őrködjön a társulatok (kongregációk), a tanulók oratóriumai, valamint az ünnepnapokon tartott keresztény hitoktatás (katekézis) felett (iskolán kívüli tevékenységek), mivel mindez részét képezi a Kegyes Iskolák küldetésének.⁴⁷
- 22) Kalazancius idejében az volt a szokás, hogy minden alapításnál gondoskodtak templomról, elsősorban a diákok számára, de a felnőtt hí-

⁴³ ugyanott, 112–113. o.

⁴⁴ Vö. CC 203–211; *Carta Apostólica de Juan Pablo II al P. General* (24. 06. 1997), 2, 5. pontok.

⁴⁵ Vö. CC 316–334. pontok.

⁴⁶ *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 26. pont.

⁴⁷ *Epistolario di san Giuseppe Calasanzio*, (ed. da Leodegario Picanyol) vol. IV., Ed. Calasanctianae, Roma, 1952, 1442. levél. (A továbbiakban: EP)

vek számára is, akiknek szentbeszédet tartottak, gyóntatták őket, s akikkel együtt ünnepelték az eucharisztia az akkor érvényben lévő egyházi törvények nyújtotta lehetőségeknek megfelelően.⁴⁸

- 23) Ezekbe a templomokba befogadtak testvérületeket,⁴⁹ férfi és női világi kongregációkat, amelyeknek a célja a lelkiélet ápolása, valamint az irgalmasság cselekedeteinek gyakorlása volt. Ezeket a társulásokat olyan piarista szerzetesek segítették, akik saját templomainkban és más helyeken a gyerekek és a felnőttek hitoktatásával foglalkoztak.⁵⁰
- 24) A Konstitúciókban megfogalmazott korlátozások ellenére Kalazancius megengedte, hogy kollégiumokat létesítsenek, s hogy a piarista nevelés kiterjedjen magasabb korosztályok, sőt felnőtt tanulók tanítására is. Ő maga sok felnőttnek, világinak és szerzetesnek volt lelki vezetője.⁵¹

II. A mai piarista szolgálat az iskolában

A. A PIARISTA ISKOLA ALAPJAI

1. A NÖVENDÉK

25) a. Alapelvek

- 1) A gyerekekre és a fiatalokra minden területen úgy tekintünk mint személyes, társadalmi és egyházi fejlődésük aktív alanyára. Következésképpen nem elég a tananyag leadása, a pusztá ismeretközlés, hanem a tanulóknak meg is kell érteniük, el is kell sajátítaniuk az ismereteket, sőt bizonyos tananyagokat önekik kell „megteremteniük”.⁵²

⁴⁸ CC 178.

⁴⁹ Giovanni Ausenda: *Apostolato extra-scolastico nella tradizione scolopica*, Curia Generalizia dei Padri Scolopi, Roma, 1983 (Coll. Quaderni 5).

⁵⁰ CC 200; *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 77, 91. pontok.

⁵¹ CC 184; *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 59. pont.

⁵² Vö. Freire, P.: *A la sombra de este árbol*, El Roure, Barcelona, 1997.

- 2) Ahhoz a személyiségmodellhez, amelyet ki akarunk alakítani, a következők tartoznak: szabad és felelősséget vállaló személy, másokkal szolidáris és igazságos, nyitott a többiek felé, aki szereti és keresi az igazságot, aki elkötelezi magát egy emberibb világ építése mellett, aki a hitével összhangban álló életstílust folytat, aki azt a Jézust tartja példaképének, aki növekedett korban, bölcsességben és kegyelemben.
- 3) Minden növendékünknek felelősen ki kell bontania saját talentumait.⁵³
- 4) A tanuló – függetlenül az általa követett vallástól⁵⁴ és lelki útkeresésének adott szakaszától – maga Krisztus.⁵⁵ A nevelőnek ezt a Krisztust kell elfogadnia és szolgálnia.
- 5) Szolgálatunk integráló látásmódja szerint diákjainkat Isten gyermekeinek tekintjük⁵⁶ növekedésük minden lehetőségével együtt. A gyermeket ennek megfelelően személynek tekintjük, aki képes arra, hogy főszereplője legyen saját fejlődésének a hitben és a kultúrában, az evangéliumban és az életben, a „pietas et litterae”-ben.⁵⁷
- 6) Azok a gyerekek, akikkel Kalazancius elkezdett foglalkozni, az ő korának szegényei voltak. Ugyanolyanok, mint akiket Jézus megáldott és ma ugyanúgy megáld. Szolgálatunknak ennek megfelelően ma elsősorban azokra kell irányulnia, akik a mi világunk szegényei.⁵⁸
- 7) Életünket a gyermekért áldozzuk: a *teljes* gyermekért, *minden* gyermekért és mindenekelőtt a *szegény* gyerekekért.

26) b. Opcióink

- 1) Kalazanciushoz hasonlóan elsőbbséget adunk a szegény gyerekeknek. Megnyitjuk intézményeinket azok előtt a gyerekek előtt,

⁵³ Vö. Luis Padilla: *Intuiciones de Calasanz sobre la formación escolapia*, ICCE, Madrid 1998, cap. IV; EP 1332, 1443, 1333.

⁵⁴ György Sántha: *San José de Calasanz*, i. m., 618. o.

⁵⁵ *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 55. pont.

⁵⁶ *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 55. pont.

⁵⁷ Vö. *A Kegyes Iskolák Rendjének Regulái*, 100–104. (A továbbiakban: *Regulák*)

⁵⁸ Capitolo Generale Speciale: *Dichiarazioni e Decreti*, Curia Generalizia, Roma, 1970, 130–138, 140–141, 231, 324–328. pontok. (A továbbiakban: DD)

- akik a leginkább segítséget szorúdnak. Ilyenek a szegény gyerekek, azok a tanulók, akik különleges nevelésre-törődésre szorúdnak, akiket iskolai kudarc ért, akik beilleszkedési problémákkal küszködnek, akik nélkülöznek a normális családi életet.
- 2) Nyitott ésszel és szívvel, különbségtétel (diszkrimináció) és minden kényszerítés nélkül fogadunk minden tanulót, aki iskolánkba jelentkezik, akkor is ha másvallású,⁵⁹ de mi kifejezetten katolikus nevelést nyújtunk neki.⁶⁰
 - 3) Felkeltjük a tanulóban a tanulás iránti vágyat, fejlesztjük ítéző-, elemző- és megkülönböztető képességét.
 - 4) Segítjük diákjainkat, hogy fokozatos és egyértelmű tapasztalatot szerezhessenek a hitről, számot vetve a következőkkel:
 - folyamatos hitoktatás;
 - bevezetés a szentírás ismeretébe és hallgatásába;
 - élő egyházi tapasztalatok;
 - bevezetés az imaéletbe (oratio continua, az iskolában töltött idő jelentős momentumai stb.);
 - az eucharisztia és a bűnbocsánat szentségében való gyakori részesedés;
 - a szentek, különösképpen a gyermek vagy fiatal szentek tanúságtétele (ők a hit tanúi), valamint a mai világban elkötelezett keresztények életpéldája;
 - az egyház iránti szeretet, Mária-tisztelet;
 - evangéliumi elkötelezettség a legjobban rászorulókkal mellett.
 - 5) Tanulóink képességeit a legmesszebbmenőkig tiszteljük és becsüljük.
 - 6) Azon vagyunk, hogy tanulóink aktívan részt vegyenek a keresztény közösség életében,⁶¹ megerősítjük és növeljük hitüket a ta-

⁵⁹ Vö. Nem Keresztények Titkársága: *Diálogo y Misión*, 1984.

⁶⁰ Vö. *Ecclesia in America*, i. m., 71. pont.

⁶¹ Vö. *Regulák*, 115.

pasztaatra építő hitoktatás által.⁶² Ehhez hasonlóan a nevelő közösségben egyértelműen bevonjuk őket a tanulási folyamatba, segítjük őket értelmi képességeik kibontakoztatásában, és az intézmény aktív és felelős tagjának tekintjük őket.⁶³

2. A NEVELŐ

27) a. Alapelvek

Nevelőnek nevezünk mindenkit, aki közreműködik a nevelő folyamatban, szoros értelemben az iskola területén, tágabb értelemben minden más területen: a családban, a lelkipásztorkodásban, a társadalmi életben, a szabadidőben stb.

- 1) Feladatunkat úgy fogalmazhatjuk meg Kalazancius szavával, hogy „*az Igazság alkalmas munkatársainak*” kell lennünk.
- 2) Szegénységünk, amelyet a legmélyebb lelki dimenziójában élünk meg,⁶⁴ segít bennünket, hogy együtt tudjunk érezni a szegényekkel, s szolgálni tudjuk őket. A kisgyerekek és a fiatalok sokféle szegénységét látva a piarista nevelő az Úr eltorzult arcát szemléli.⁶⁵ E szegénység arra indítja, hogy evangéliumi irgalmassággal forduljon feléjük és szentelje magát nekik, különösképpen a leginkább rászorulóknak.
- 3) A pietás és a tudás egysége különösképpen megmutatkozik a nevelő integrális felfogásában.⁶⁶ A hit és a kultúra, a lelkiesség és a pedagógia⁶⁷ kölcsönösen feltételezik egymást a nevelőben, akinek

⁶² Vö. Congregación General: *La misión de las Escuelas Pías en la Nueva Evangelización*, ICCE, Madrid, 1995, 158kk pontok.

⁶³ Vö. XLI Capítulo General: *Los escolapios se interrogan*, Ediciones Calasancias, Salamanca, 1980.

⁶⁴ Vö. Andreu Trilla: *Tender hoy a la pobreza evangélica...*, in *Analecta Calasanciana*, 77–78 (1997).

⁶⁵ II. János Pál pápa *Megszentelt élet kezdetű apostoli buzdítása*, i. m., 42. pont.

⁶⁶ Vö. *Regulák*, 105–108.

⁶⁷ Vö. II. János Pál pápa *Megszentelt élet kezdetű apostoli buzdítása*, i. m., 96. pont.

- feladata abban áll, hogy segítse a Szentléleknek mint benső tanítómesternek a működését.⁶⁸
- 4) Mindannyian nevelő szolgálatot látunk el, tehát evangelizálók vagyunk. A tanárok, a családok s az egész személyzet, amely együttműködik velünk az iskolában, olyan küldetést tölt be, amely messze felülmúlja a szakmai, tanári, pedagógiai küldetést.⁶⁹ Azokkal, akik nem a mi vallásunkhoz tartoznak, osztozunk azokban az emberi értékekben, amelyek nevelő szolgálatunk elméletének és gyakorlatának alapját képezik.
 - 5) Nem vagyunk válogatott vagy elit társaság.⁷⁰ Igyekszünk egymás segítségére lenni és növelni mindenki önbecsülését azáltal, hogy elfogadjuk egymást. Ezért a nevelés eszményképét az aktív jelenlétben, a kommunikációban, a ránk bízottak meghallgatásában látjuk.⁷¹
 - 6) Nyitottak vagyunk a folyamatos képzésre és minden nevelési újírtásra és kutatási eredményre az oktatás területén.
 - 7) Nevelőkként szükségét érezzük annak, hogy „egészségesek” legyünk annak érdekében, hogy „gyógyítani: egészé tenni” tudjunk. Ezért fordulunk
 - az emberi világossághoz: megfelelő elméleti és didaktikai képzettséget szerevezve;⁷²
 - s az isteni világossághoz: egy olyan folyamatba állunk bele,⁷³ amelynek során egyre jobban megismerjük önmagunkat, valódi szabadságot kapunk, hiteles személyekké válunk, és megismerjük az evangéliumot, amely a hit embereivé alakít bennünket.

⁶⁸ ugyanott, 96. pont.

⁶⁹ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, I. 5. pont.

⁷⁰ *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 10. pont.

⁷¹ CC 23.

⁷² CC 203, 207; *A Kegyes Iskolák Rendjének Konstitúciói*, 89, 107. (A továbbiakban: *Konstitúciók*); *Regulák*, 111.

⁷³ CC 16, 19, 21, 23, 26; *Konstitúciók* 105; *Regulák*, 97.

28) b. Opcióink

- 1) A családot „szolgálatunk kifejezett céljának” tekintjük,⁷⁴ ugyanis első-sorban a család „neveli, alakítja, motiválja és védelmezi tagjait”.⁷⁵ Nevelő tevékenységünkkel tehát a családok felé is fordulunk, és szoros együttműködésre törekszünk diákjaink szüleivel, különösen a leginkább rászorulókkal, és minden eszközt igénybe veszünk, amely a nevelés minőségét, a szülők javát, a család és az iskola együttműködését szolgálja.
- 2) Segítjük tanulóink személyes fejlődését minden tekintetben, teljes odaadással, „szerező türelemmel és türelmes szeretettel”.
- 3) „Az Igazság alkalmas munkatársaiként” kísérjük tanítványainkat az igazság keresésének útján, hiszen valójában az igazság nevel:
 - az emberi világosságban: az ismeretek meghallgatása és előadása által, a tudományon és az értelmén keresztül,⁷⁶ a „kulturális elkötelezettség iránti megújított szeretet” által,⁷⁷ valamint a „kulturális szeretet”⁷⁸ gyakorlása révén.
 - az isteni világosságban: tanulóinkat „a legnagyobb tisztelettel” segítjük a Krisztussal való találkozás felé,⁷⁹ mert Benne nyilvánul ki előttünk Isten és az ember igazsága.⁸⁰ Így a Szentlélek – aki szívünkben szól hozzánk és táplálja legmélyebb igazságunkat – lehetővé teszi, hogy a kétféle, emberi és isteni igazság olyan szintézist alkosson, amelyben szerves egésszé áll össze hit, kultúra és élet.

⁷⁴ Josep María Balcells: *Declaración Institucional en el “Año Internacional de la Familia: 1994”*.

⁷⁵ H. J. Sokalski, C.: *Año Internacional de la Familia. Mensaje al Simposio Escolapio de Pedagogía*.

⁷⁶ Capítulo General Especial: *Declaración sobre la espiritualidad calasancia*, Roma, 1971, 138. jegyzet; *Konstitúciók*, 89; *Regulák*, 104.

⁷⁷ Vö. II. János Pál pápa *Megszentelt élet kezdetű apostoli buzdítása*, i. m., 98. pont.

⁷⁸ Vö. *Carta Apostólica de Juan Pablo II al P. General* (24. 06. 1997).

⁷⁹ *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 9. pont; Kol 2,2–3

⁸⁰ Jn 14,6kk; 18,37; 1Tim 2,4–5; II. János Pál: *Redemptor hominis*, 7–10. pontok; *Regulák*, 103.

- 4) Szolgálatunk céljával összhangban komolyan megválogatjuk az e szolgálatra jelentkezőket.⁸¹
- **szerzetes nevelők:** a képzési rendnek megfelelően.
 - **világi nevelők** (elkötelezett világiak, szerződéssel felvett személyzet, önkéntesek, szülők és egyéb munkatársak): kezdeti kiválasztás, kezdeti és folyamatos képzés világos programmal; valamint integráció a rend, illetve a különböző rendtartományok által kidolgozott és közzétett dokumentumok és eszközök szerint; humán, keresztény, nevelői, szakmai és piarista tekintetben.⁸²
- 5) Gyakoroljuk a kalazanciusi erényeket mint a növekedést szolgáló erőforrásokat, hiszen ezek képezik pedagógiai tevékenységünk alapját:⁸³ *szegénység, alázat, szerető türelem és türelmes szeretet*. Ezekre az erényekre nevelünk, valamint olyan más értékekre,⁸⁴ amelyeket a konkrét helyzetekben kell felfedeznünk, s amelyek lehetővé teszik, hogy megteremtjük a szükséges környezetet nevelőink erkölcsi és lelki fejlődése számára.
- 6) Pozitív kapcsolatokat alakítunk ki mind a nevelők között, mind a nevelő közösséghez tartozó személyekkel – különösképpen tanulóinkkal –, ami azt jelenti, hogy egymást segítjük, megbecsüljük, igyekszünk mindenben együttműködni, és egymás növekedését szolgáljuk.
- 7) Képzés és integráció révén igyekszünk átültetni a gyakorlatba a világiakról szóló rendi dokumentumot, nem pusztán a munkatársi együttműködés, hanem a teljes és felelősséget vállaló részvétel szintjén.
- 8) Tudatosítjuk, hogy a piarista szerzetes hivatásához nagy mértékben hozzátartozik a „nevelők képzése”: a lelkipásztori munkában

⁸¹ CC 6 és 7; *Konstitúciók*, 9–10 és 102.

⁸² Vö. Congregación General: *La misión de las Escuelas Pías en la Nueva Evangelización*, i. m., 99, 109, 110. pontok.

⁸³ Vö. *Formación de los profesores de las Escuelas Pías en el Espíritu Escolapio*, tema 4, Roma 1993, cap. 3.

⁸⁴ Vö. Congregación General: *La misión de las Escuelas Pías en la Nueva Evangelización*, i. m., 126. pont.

- segédkezők, a tanárok és egyéb munkatársak, valamint a szülők képzése.
- 9) Létrehozunk olyan vezető és irányító csoportokat, amelyek fő feladata az, hogy irányítsák-támogassák a nevelő és/vagy lelkipásztori közösség munkáját. Részükre különleges képzési programot dolgozunk ki.
 - 10) Intézményeinkben biztosítanunk kell diákjaink szülei számára különböző képzési szinteket, és meg kell teremteni annak a módját, hogy a szülők részt vegyenek intézményeink vezetésében.

3. A NEVELŐ TEVÉKENYSÉG

29) a. Alapelvek

- 1) Elsődleges szolgálatunk a nevelés, amelyet az iskolában mint a nevelés kitüntetett helyén végzünk. Erre kell alkalmaznunk a „teljes minőség” ismérveit.
- 2) A nevelés az egyház küldetésének szerves részét képezi.⁸⁵ A egyház ma nyomatékosan új evangelizációra szólít bennünket, és missziós területekre küld. Szolgálatunknak bele kell illeszkednie a helyi egyház életébe.⁸⁶ A Szentlélek vezetésével iskolánk „*gazdag aratást ígérő terület*”, s mi arra kaptunk meghívást, hogy nevelő tevékenységünk által az iskolában hirdessük az evangéliumot.
- 3) A gyermek boldogságának keresése⁸⁷ abban nyilvánul meg, hogy *az életszentség pedagógiáját* képviseljük. A életszentség pedagógiája pedig azt jelenti, hogy egy olyan nevelő-evangelizáló folyamatba állítjuk bele őket, amely segít nekik felfedezni létük legmélyebb valóságát,⁸⁸ kiszabadítja a teljes személyt a tudatlanság és a bűn

⁸⁵ Vö. II. János Pál pápa *Megszentelt élet kezdetű apostoli buzdítása*, i. m., 96. pont.

⁸⁶ Vö. Congregación General: *La misión de las Escuelas Pías en la Nueva Evangelización*, i. m., 116. pont.

⁸⁷ Vö. CC 2; *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 5. pont; DD 123–124.

⁸⁸ Vö. *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 9, 11 és 26. pontok; CC 203; DD 45, 109–111; *Regulák*, 101.

- szolgaságából,⁸⁹ hiszen e szolgaság az, amely akadályozza őket Jézus követésében, Jézus programjának megvalósításában.
- 4) Hűségesen a piarista hagyományhoz „*a hitoktatást apostolkodásunk alapvető eszközének*”⁹⁰ tekintjük, és „*a legfőbb eszköznek a hit felkeltésére és erősítésére*”.⁹¹
 - 5) Iskolánkat a lelkipásztorkodás oldaláról határozzuk meg:⁹² hit és kultúra, pietás és tudomány integrációja, amelyeknek elválaszthatatlan egységet kell alkotniuk, kölcsönösen segítve egymást a személyekben, a struktúrákban és a konkrét nevelő tevékenységben.
 - 6) Iskolánk mint kritikus és aktív tényező a társadalom megújulását szolgálja az evangélium fényénél, hiszen olyan iskola, amely a békéért, az igazságosságért és a szolidaritásért munkálkodik,⁹³ a természeti környezet megóvására, tiszteletére, valódi ökológiára nevel. Mint intézmény hallatnia kell prófétai szavát, „*rá kell mutatnia a rossz gyökereire, javaslatokat kell tennie a társadalmi, politikai és gazdasági struktúrák igazságosabb és szolidárisabb kialakítására*”.⁹⁴
 - 7) Fegyelmi téren mindig előnyben kell részesítenünk a megelőzés módszerét, a pozitív biztatást és az atyai szeretettel történő feddést.
 - 8) Nevelő tevékenységünk magában foglalja a szentségekre épülő pedagógiát,⁹⁵ amely segíti a lelkiismeret formálását (lelkivezetés).⁹⁶

30) b. Opcióink

- 1) Evangelizálnunk kell. Ezt azonban úgy értjük, hogy amikor nevelést mondunk, evangelizálásra gondolunk, az evangelizálást pedig

⁸⁹ *Konstitúciók*, 2.

⁹⁰ *Konstitúciók*, 87.

⁹¹ *Regulák*, 109.

⁹² Vö. Congregación General: *La misión de las Escuelas Pías en la Nueva Evangelización*, i. m., 122. pont.

⁹³ Vö. 44° Capítulo General: *Documentos: Misión*, in *Ephemerides Calasanctianae*, ottobre 1997, n° 10 (465. oldal).

⁹⁴ *Ecclesia in America*, i. m., 18. pont.

⁹⁵ EP 471.

⁹⁶ Vö. CC 23. pont.

éppen a nevelés által végezzük.⁹⁷ „Így lehetne összefoglalni: evangelizálni kell magát az emberi kultúrát, illetve kultúrákat. Evangelizálni, de nem felületesen, nem külsőségesen, nem díszletszerűen, hanem belülről, életet alakítva, gyökeresen. Ebben a teljes és gazdag értelemben használja a szót a *Gaudium et spes* kezdetű konstitúció is, amely mindig a személyből indul ki, és mindig az emberek egymás közti, valamint Istenhez fűződő személyes kapcsolatát hangsúlyozza.”⁹⁸

- 2) A nevelés szempontjából a legfontosabb időszaknak az első éveket tartjuk. Ebből a fejlődési szakaszból származnak ugyanis azok a torzulások és rendellenességek, amelyeket később gyógyítani kell. Ezért különös figyelemmel és körültekintéssel kell eljárni a nevelők és a pedagógiai eszközök kiválasztásában.
- 3) Elsőbbséget adunk a nevelésnek a tanítással szemben. Ezért azon kell lennünk, hogy diákjaink ne csak tartalmi ismereteket sajátítsanak el, hanem magát a tanulás módszerét, ezentúl tanulják meg, miként cselekedjenek, hogyan viselkedjenek másokkal szemben, s egyáltalán hogyan éljenek.
- 4) Időszakos értékelésekkel felül kell vizsgálnunk a teljes minőséget.⁹⁹
- 5) El kell érniünk, hogy az iskoláinkban folytatott nevelő tevékenység alapvető célja a hitre nevelés legyen, amely csak egy keresztény közösség keretén belül lehetséges.
- 6) Tekintettel kell lennünk azokra a szükségletekre, amelyek a gyerekek fejlődésének különböző szintjein, különösképpen az első években jelentkezők,¹⁰⁰ mert ekkor alakulnak ki a személynek azok az alapstruktúrái, amelyek az egész élet során megmaradnak.¹⁰¹ Ennek megfelelően tehát a nevelő folyamatot a tanulók képességeihez kell igazítanunk.

⁹⁷ Vö. J. L. Corzo: *Los cristianos hoy en la escuela calasancia*, in *Analecta Calasanciana*, 77–78 (1997).

⁹⁸ VI. Pál Pápa: *Evangelii Nuntiandi*, 20. pont.

⁹⁹ Vö. *Oktatás – rejtett kincs*, i. m.

¹⁰⁰ CC 2; *Tonti bíborshoz írt emlékirat*, 15. pont.

¹⁰¹ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 26. Pont; *Tonti bíborshoz írt emlékirat*, 25. pont.

- 7) Nevelési programjainkban alapvető fontosságúnak kell tartanunk a tanulók szociális érzékének kialakítását mint transzverzális feladatot, és segíteni kell önkéntes csoportok létrejöttét a szülők, a tanárok és diákok között mindenekelőtt azért, hogy segítsenek egyes tanulókat a tanulásban és/vagy anyagi téren.
- 8) Törekednünk kell, hogy iskolánk egyre inkább kalazanciusi jellegű, vagyis népiskola legyen, s hogy olyan „fórumot” jelentsen, ahol hit és kultúra találkoznak egymással.¹⁰² Tehát nyitottnak kell lennie a társadalom felé, jelen kell lennie a neveléssel, a teológiával és a lelkipásztorkodással foglalkozó fórumokon, és segítenünk kell egy „nevelő város és társadalom” kialakítását.¹⁰³
- 9) A perszonalizációs folyamatnak kell lennie annak a filozófiai és kulturális alapnak, amelyen megvalósíthatjuk a nevelés kalazanciusi eszméjét és a kalazanciusi iskolát. Ezért képeznünk kell magunkat arra, hogy személyesen tudjuk kísérni tanulóink fejlődését.
- 10) A tömegkommunikációs eszközöket mint „nevelő tényezőt” figyelembe vesszük és értékeljük, viszont mindig csak kellő kritikával vesszük igénybe.
- 11) Minden intézményünkben elő kell segítenünk mind olyan ifjúsági csoportok létrejöttét, amelyek megfelelő hitoktatásban részesülnek, mind a fiatalok közötti más közösségek és társulatok létrejöttét.¹⁰⁴
- 12) Nevelési tevékenységünkben alkalmaznunk kell az erre kifejlesztett technológiákat és technikai eszközöket.
- 13) Meg kell teremteni a megszokott órarenden kívüli oktatás alkalmait és lehetőségeit, elsősorban azok számára, akik legjobban rászorulnak (korrepetálás, tanulószoba stb.).
- 14) Azokban az intézményeinkben, amelyek anyagilag jól állnak, létre kell hozni szolidaritási segélyalapot, amely segíti az anyagilag jobban rászoruló intézményeket s azok tanulóit.

¹⁰² VI. Pál Pápa: *Evangelii Nuntiandi*, 29. pont. Puebla, 1040.

¹⁰³ Vö. *Primer Congrés Internacional de Ciutats Educadores*, Barcelona, novembre de 1990.

¹⁰⁴ 44. Egyetemes Káptalan: *Politikák: V, 1*.

31) c. Nevelő tevékenységünk transzverzális tengelyei

32)

*a. Átfogó látásmód*¹⁰⁵

- Az iskola egyre inkább különféle országhoz, nemzethez, valláshoz, világnézethez és kultúrához tartozó személyek találkozási helyévé válik.
- Az iskolának ma újabb és újabb problémákkal kell szembenéznie: fajgyűlölet, kábítószer-fogyasztás, társadalmi méretű erőszak, környezetszennyezés stb.;
- Az iskolának szembe kell néznie azzal a feladattal is, amelyet az audiovizuális eszközök használata, más nyelvek ismerete, az információáradat kezelése (egyfajta számítógép-kultúra elsajátítása) stb. jelent.

E sokszínű pluralizmus kihívására a piarista iskolának azáltal kell (meg)felelnie, hogy

- a) előmozdítja egy újfajta személytípust, az integrált, érett személy létrejöttét;¹⁰⁶
- b) olyan világszemléletet és életfelfogást nyújt, amely nyitott a világra és a történelemre, mindezt arra az alapra építve, amelyet Jézus programja, az Isten országa nyújt számunkra.¹⁰⁷

¹⁰⁵ CC 210.

¹⁰⁶ VI. Pál Pápa: *Evangelii nuntiandi*, 19. pont.

¹⁰⁷ II. János Pál: *Redemptoris missio*, 20. pont.

33)

b. Szociális tevékenység

Kalazancius nevelői felfogása nemcsak az egyén, hanem a társadalom javára is irányul (*reformatio reipublicae*).¹⁰⁸ Ez azt jelenti, hogy

- a) olyan személyeket kell nevelnünk, akik kritikusak a társadalmi helyzettel szemben és elkötelezik magukat a társadalom fejlődése, az igazságosság és a béke mellett.
- b) Iskoláinkban a diákok életkorának megfelelően programszerűen el kell végeznünk a társadalom szisztematikus elemzését.
- c) Kapcsolatot kell tartanunk és együtt kell működnünk azokkal, akik egy jobb világért küzdenek: önkéntes csoportok, szolidaritási mozgalmak stb.
- d) Tanulóinkkal részt kell vennünk olyan, jelértékű segélyakciókban, szolgálatokban, amelyek később komolyabb és szervezettebb szociális programokban való részvételre segítik őket.
- e) Újra meg kell határoznunk iskoláink és intézményeink jellegét, s ha szükséges, helyüket is meg kell változtatnunk, hogy elérjük a lakosság leginkább rászoruló rétegeit s a legszegényebb helyeken lakókat.

34)

c. Transzverzálitás

Egy autentikus kalazanciusi pedagógiának arra kell készítenie bennünket, hogy kritikus elemzésnek vessük alá azokat a nevelési terveket, amelyeket azokon a helyeken nyújtanak nekünk, ahol dolgozunk. Számos olyan van közöttük, amely elégtelen és hiányos filozófiai-antropológiai elveken alapszik.¹⁰⁹ Másfelől az a bonyolult vonatkozási és elvárési rendszer, amely iskolánkban található, olyan „rejtett tantervet” szül, amely olykor nagyon meghatározza gondolkodásmódunkat és a nevelő folyamatot.

¹⁰⁸ CC 2.

¹⁰⁹ *Tonti bíborshoz írt emlékirat*, 7. pont.

Ezért szükséges, hogy minden intézményünkben alaposan vizsgáljuk meg és elemezzük tevékenységünket, hogy világos és egyértelmű nevelési tervünk legyen. A nevelési autonómia, amelyet az államok egyre inkább elismernek, megkönnyíti e terv megvalósítását. Az ún. transzverzális területek valódi segítséget nyújthatnak a piarista nevelési eszmény megvalósításához, amennyiben az iskolai programokon keresztül lehetőséget biztosítanak a humán, a társadalmi és keresztény nevelésre.

35)

d. Szakmunkásképzés

Magunkévá kell tennünk s meg kell valósítanunk Kalazanciusnak azt az elgondolását, hogy közvetlenül a szakmunkás életre neveljünk,¹¹⁰ annál is inkább, mivel manapság éppen ezen a nevelési területen találkozunk olyan tanulókkal, akikre leginkább ráillik a kalazanciusi „leginkább szegények” meghatározás.

36)

e. Módszertani jellemzők

*Rövidség:*¹¹¹ minthogy a módszerekre való túlságos figyelés megvalósíthatatlanná és szinte használhatatlanná teszi őket.

*Egyszerűség és alkalmazkodás a tanuló életkorához,*¹¹² tehetségéhez és felkészültségéhez.

*Gyakorlati hasznosság:*¹¹³ az alkalmazott módszereknek hasznosaknak kell lenniük, hogy a tanuló megfelelő munkát találhasson, és megtalálja helyét a társadalomban.

Módszertani újítás: a nevelő szakmai felkészültségének megmutatkozása.

Értékelés: hangsúlyozni kell az értékelés nevelő-alakító értékét, s nem szabad csak összegzést látni benne.

¹¹⁰ *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 92–99. pontok.

¹¹¹ CC 216.

¹¹² CC 216.

¹¹³ CC 216.

Tanárképzés: a pszichológia és a szervezőkészség terén, valamint a tanulási és értékelési módszerek tekintetében.

Aktivitás: amely mindig figyelemmel van és törekszik a tanuló folyamatos növekedésére.

37)

f. A különbözőség kezelése

Mindenki különbözik a többiektől, és mindenkinek a fejlődése bizonyos meglévő képességekből, érdeklődési körökből, szükségletekből indul ki. Ezt a felfogást vallották az első kalazanciusi iskolában.¹¹⁴ Ezért a legmesszebbmenőkig személyre szabottá kell tennünk nevelő, lelkipásztori és tanító tevékenységünket, és meg kell keresnünk azt a módszert, amely az egyes tanulóknak megfelel. Hasonlóképpen törekednünk kell arra, hogy ugyanazon osztályban – természetesen nem kockázat és erőfeszítés nélkül – a tanulás különféle módjait vezessük be.

B. STRUKTÚRÁK, SZERVEZÉS ÉS MŰKÖDÉS

38)

1. Iskoláink struktúráinak jellegzetességei

- 1) *Egyszerűek:* ne emésszék fel sem az iskolában dolgozóknak, sem intézményeink címzettjeinek sok energiáját; legyen nevelő és evangelizáló hatékonyságuk.¹¹⁵
- 2) *Realisták:* feleljenek meg hatékony módon az emberi (fizikai, pszichikai és spirituális) követelményeknek, valamint segítsék a Kegyes Iskolák alapvető céljának, a nevelés általi evangelizálásnak az elérését.¹¹⁶
- 3) *Alkalmazhatók:* különféle helyzetekben, helyekben és korokban. Az emberiség történelmének minden szakaszában nyitottnak kell lennie az idők jeleire, valamint az emberi személynek mint mikrokozmosznak a jeleire.¹¹⁷ Nem szabad elfelejtenünk, hogy maga az

¹¹⁴ Vö. CC 197; *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 104. pont.

¹¹⁵ EP 181; Vö. *Tonti bíboroshoz írt emlékirat*, 23, 26. pontok.

¹¹⁶ György Sántha: *San José de Calasanz*, i. m., 352–359.

¹¹⁷ *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 50. pont.

Igazság azokban lakozik, akikre a piarista küldetés irányul,¹¹⁸ s ez az Igazság az, amely ténylegesen kijelöli a követendő alapirányokat és fő célokat.

- 4) *Részvételt igénylők*: segítik a nevelő közösség minden tagjának és a nem iskolai munkát ellátó piarista intézmények tagjainak részvételét oly módon, hogy mindnyájan elégedettnek érezzék magukat, s érezzék, hogy tevékenyen, felelősséget hordozva és fokozatokban részesei az intézményben folyó munkának. Ezért mind felfelé, mind lefelé meg kell lenniük az állandó kommunikációs csatornáknak.¹¹⁹

39)

2. Kapcsolatok

Kapcsolatainkat illetően a következőket kell figyelembe venni:

- 1) Kapcsolataink alapvető célja, hogy megtanuljunk együtt élni egymással.¹²⁰
- 2) Nevelői eszményünk elérése nagy mértékben azon múlik, hogy intézményeinkben milyen kapcsolatokat tudunk kialakítani egymással. Kapcsolatainknak valódi nevelő közösséggé kell tenniük intézményünket. Ezért egymással való személyes kapcsolatunk legyen mindig szívélyes, jellemezze az együttműködés, és mutassa fel azt a szent jelentőséget és értelmet, amelyet az emberi személy jelent.
- 3) Intézményeinkben magától értődőnek kell lennie, hogy tiszteletben tartjuk, ha valaki a vallást, a politikát, a kultúrát illetően másképpen érez és gondolkodik nálunk. Ily módon elősegítve az együttélést a különbözőségben az evangélium élő jelévé válunk.¹²¹
- 4) Az, amit az intézményen belüli kapcsolatokról mondtunk, érvényes az egyes intézmények közötti kapcsolatokra is. Ki kell alakítanunk tehát kapcsolatokat olyan más intézményekkel,¹²² amelyek

¹¹⁸ Vö. Luis Padilla: *Intuiciones de Calasanz sobre la formación escolapia*, ICCE, Madrid 1998.

¹¹⁹ *Kalazanci Szent József és a piarista lelkiesség*, i. m., 76. pont.

¹²⁰ Vö. *Oktatás – rejtett kincs*, i. m. 76–78. o.

¹²¹ György Sántha: *San José de Calasanz*, i. m., 618.

¹²² *Konstitúciók*, 91.

a miénkhez hasonló tevékenységet folytatnak. E kapcsolatainkat az együttműködés és az egymástól való tanulás képessége jellemezzé.

- 5) Mindent értékesnek tartunk, ami gazdagítja a személyes és személylyé alakító nevelést; ilyenek például az osztályfőnök szerepe, a különböző csoportok működése, a lelkivezetés, a hivatásgondozás stb.¹²³

40) **3. Szervezeti és a működést elősegítő struktúrák**

Alapvetőnek és elengedhetetlennek tartjuk a következőket:

- 1) *Átfogó Nevelési Terv*: ez a dokumentum tartalmazza mindazt, amit programunk, „a nevelés által történő evangelizálás” megkövetel: pedagógia, lelkipásztori és egyéb tevékenységek, kapcsolatok, szervezeti táblázatok, szabályzatok stb.
- 2) *Direktóriumok*, amelyek a Nevelési Terv megvalósításának eszközei.
- 3) *A munkakörök leírása*, amely megfogalmazza és összehangolja az egyes felelősségi területeket.
- 4) *Irányító csoport*,¹²⁴ amelynek alapvető céljai:
 - öröködi az intézmény piarista jellegének kialakításán és megtartásán;
 - elkészíti és átülteti a gyakorlatba a Nevelési Tervet oly módon, hogy a nevelő közösséget is bevonja ebbe;
 - megszervezi a tanárok, valamint az iskola nevelő és evangelizáló tevékenységében résztvevő más személyek kalazanciusi, piarista szellemben történő képzését;
 - elősegíti az intézmény minden tagjának munkáját és közösségi életét;
 - összehangolja az egyes személyek vagy csoportok programjait és tevékenységét;
 - értékeli a kitűzött célok megvalósításának fokát és minőségét.

¹²³ ugyanott.

¹²⁴ Vö. CC 186–192; 198; 212–216; 190–191; 202.

- 5) *A lelkipásztori csoport:*¹²⁵ azért kell létrehozni ezt a csoportot, hogy azt a sajátos evangelizációs és lelkipásztori munkát, amely alapvető egy piarista intézményben, elevenen tartsa, és örködjék azon, hogy az a körülményeknek megfelelő legyen. Következésképpen vezető szerepet tölt be abban, hogy a Piarista Egyházi Közösség létrejöjjön az iskolában. Kialakít egy fokozatokban megvalósuló katekumenátusi gyakorlatot, az egyes személyek pedig konkrét csoportokhoz és közösségekhez csatlakozhatnak.
- 6) *A keresztény közösség:*¹²⁶ a piarista iskola evangelizáló, kateketikai és szentségi tevékenységének alanya és alapvető célja. E közösséghez tartoznak szerzetesek, papok, világiak, diákjaink és azok a családok, akik osztoznak küldetésünkben.¹²⁷
- 7) *Továbbtanulási és hivatástisztázó csoport:* segíti és értékeli a tanuló fejlődését azáltal, hogy segít leendő hivatásának és foglalkozásának tisztázásában. Hasonlóképpen megszervezi, felügyeli és ellenőrzi a nevelők képzését.
- 8) *A társadalmi tevékenység csoportja:* megszervezi és irányítja a tanulók társadalmi képzését és tevékenységét az intézményben és az intézményhez kapcsolódóan.¹²⁸

Minden intézmény – szükségleteinek megfelelően és összhangban a fentebb leírt kritériumokkal – egyéb szervezeteket is létrehozhat, amelyek szükségesek a különféle nevelési programok és tantervek szerint.

¹²⁵ Congregación General: *La misión de las Escuelas Pías en la Nueva Evangelización*, i. m., 221kk pontok.

¹²⁶ ugyanott, 192kk pontok.

¹²⁷ Vö. *Regulák*, 109–115.

¹²⁸ Vö. CC 2; 175; 203.

III. A piarista szolgálat ma más területeken

- 41) Az utolsó (1997 júliusában tartott) Egyetemes Káptalan kijelentette, hogy a piarista rend „küldetése teljesítéséhez saját és jellegzetes eszközének tekinti a keresztény népiskolát, amelyet egyszerű és hatékony módszerekkel szerveznek meg, ugyanakkor bármely más eszközt is magáénak ismer el, ha az a gyerekek és a fiatalok nevelését és Krisztushoz vezetését szolgálja”.¹²⁹
- 42) Nem iskolai piarista intézményen olyan nem akadémiai tevékenységet vagy intézményt értünk, amely vagy egy iskolához kapcsolódik vagy nem; egy piarista (helyi, rendtartományi vagy rendi) közösség a felelős; a nevelés által és kalazanciusi módon keresi állandóan Isten országának hirdetését, a világ jobbá, szabadabbá, emberibbé és igazságosabbá tételét.¹³⁰
- Ezek a nem iskolai intézmények azokra a neveléssel összefüggő, alapjában véve nem formális kihívásokra, igényekre, szükségletekre adott válaszként születnek,¹³¹ amelyek korunkban kibontakoznak. Jelenvalóvá teszik a kalazanciusi karizmát, kreatív hűségben megvalósítva.
- 43) Idesoroljuk azokat a rendtársainkat is, akik – akár egyénileg, akár csoportosan – piarista tevékenységüket olyan intézményekben végzik, amelyek nem sajátjaink, de iskolai, kutató vagy egyéb nevelő szolgálatot látnak el.¹³²
- 44) A mai kihívások közül érdemes kiemelnünk – a *Redemptoris missio* szóhasználatát követve – azt az „*areopáguszt*”, amelyet a *missziók* jelente-

¹²⁹ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 18. pont. Vö. *Regulák*, 94–95.

¹³⁰ Vö. *Regulák*, 136–141.

¹³¹ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 26. pont.

¹³² *Regulák*, 136; *Konstitúciók*, 95.

nek, amelyre *az egyház mint piaristákat hív bennünket*.¹³³ Erre a felszólításra adott válaszként a rend részéről azt mondhatjuk, hogy

- 1) mindaz, amit a piarista iskoláról eddig mondtunk, alkalmazható azokra az iskoláinkra is, amelyek missziós területeken találhatók, ahol a „*praecipue pauperibus*” oly nagyon kézzel fogható, és a piarista jelenlét annyira sürgetően szükséges.¹³⁴
- 2) Másfelől az *ad gentes* missziós helyek kihívást jelentenek kreativitásunk számára, hogy a piarista szolgálatot az iskolaitól eltérő környezetben valósítsuk meg.

45) **1. Ezeknek az intézményeknek az alapelvei**

- 1) Egyértelműen nevelő és evangelizáló küldetése kell, hogy legyen, nem pusztán segítség. Legyen a társadalmi és egyházi átalakulás eszköze, amely az evangéliumi értékeket hirdeti. Nyitottnak kell lennie mindenki felé, függetlenül az emberek gondolkodásmódjától és hitbeli elképzeléseitől, fajától és társadalmi osztályától.
- 2) Egy meglévő keresztény közösséghez kell kapcsolódnia, vagy ha ilyen nincs, ki kell alakítania.
- 3) Egy piarista közösségnek vagy egy rendtartománynak intézményes formában és testvéri módon felelősséget kell érte vállalnia.¹³⁵
- 4) Kapcsolatban kell állnia és együtt kell működnie a hasonló célkitűzésű egyházi és polgári szervezetekkel.
- 5) Rendelkeznie kell ideáriummal (eszmegyűjteménnyel), egy ehhez kapcsolódó, az egyházi és állami előírásoknak megfelelő irányítási szabályzattal, valamint nevelői, lelkipásztori programmal.
- 6) Olyan helyeknek kell lenniük, ahol az emberi és keresztény értékek összetalálkoznak, s ahol hűségesen ragaszkodnak a kalazanciusi stílus alapvonásaihoz.
- 7) Együtt kell működnie a családokkal, és be kell vonnia a családokat az intézmény életébe.

¹³³ 44. Egyetemes Káptalan: *Carisma y ministerio: una historia que recordar, una historia que construir*, I., *Líneas de acción de las Escuelas Pías* (Cuadernos 20), Publicaciones ICCE, Madrid, 1997, 46.

¹³⁴ 44. Egyetemes Káptalan, a missziókról szóló VII. politika címe.

¹³⁵ *Konstitúciók*, 25, 26.

2. Cselekvési irányok

46) a. Kollégiumok, konviktusok és „otthonok”¹³⁶

- 1) Együttműködnek a családokkal a gyerekeikkel való törődés által (kollégiumok, konviktusok).
- 2) Törődnek az elhagyott gyerekekkel (otthonok: *hogares*).
- 3) Nevelő szolgálatot látnak el. Ezáltal az egész társadalmat és az egyes családokat is segítik. E szolgálat nem merül ki a kollégium puszta fenntartásában, s pénzbeli hasznot sem keresnek.
- 4) Felszereltségükben és struktúrájukban megfelelnek a nevelés mai követelményeinek.
- 5) Figyelembe veszik a tanulók iskolai szükségleteit, és együttélésre, szolgálatkészségre, valamint a társadalomba való beilleszkedésre nevelik őket.
- 6) Olyan katechetikai foglalkozásokat kezdeményeznek, amelyek megfelelnek a tanulók korának, valamint olyan vallási jellegű segítséget ajánlanak fel és nyújtanak, amely az ott lakóknak megfelel.
- 7) Minden ott lakónak felajánlják a személyes, emberi és keresztény segítségnyújtást, amely segíti kibontakozásukat.
- 8) A társadalmi, politikai, gazdasági nevelés területén sokféle programot szerveznek.

47) b. Informális nevelés:¹³⁷ szabadidős tevékenységek,¹³⁸ tanulószoba, társadalmi programok...

- 1) Kiegészítik a nevelő folyamatot különböző programok, tevékenységek által.
- 2) Kialakíthatnak saját egyesületeket, amelyben összhangban kell lennie a csoport jellegzetességeinek vagy tevékenységének és a teljes piarista intézmény vonásainak.

¹³⁶ Vö. *Regulák*, 137.

¹³⁷ 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 26. pont.

¹³⁸ *Regulák*, 113 és 136. pontok; 44. Egyetemes Káptalan, 1997: *A piarista karizma ma*, 26. pont.; DD 929.

- 3) Elősegítenek olyan folyamatokat, amelyek az iskolában töltött idő után is megmaradnak, hogy az iskolai életet összekapcsolják a felnőtt élettel.
- 4) Igyekeznek kielégíteni olyan szükségleteket, amelyeket a különféle nevelési szisztémák vagy a tulajdonképpeni iskolai struktúrák teljes mértékben nem tudnak.

48) c. Plébániák¹³⁹

- 1) A plébániákat egy sokszínű plébániai közösség képezi, amely magában foglal olyan mozgalmakat és közösségeket, amelyeket különböző karizmák – köztük elsősorban a piarista karizma – éltet. Széleskörű részvételi lehetőséget adnak a világi hívőknek a különféle feladatkörökben.¹⁴⁰
- 2) Missziós és társadalmi elkötelezettségű plébániáknak kell lenniük, összhangban azzal, amit prédikálnak.
- 3) A liturgiákat találékonyan, kellő ünnepélyességgel és lelkeségüknek megfelelő jellegzetességekkel tartják.
- 4) Az evangelizációra és a hitoktatásra épülő nevelési opcióval rendelkeznek,¹⁴¹ következőképpen gondoskodnak a gyermek-, az ifjúsági és a családi hitoktatásról. Lehetőséget nyújtanak az eleven, hiteles közösségi életre, amelynek tanúságtétele a valós életben mutatkozik meg. Elősegítik a papi, szerzetesi hivatások születését.¹⁴²
- 5) Elősegítik a hit, a kultúra és az élet közötti párbeszédet. Segítik az egyes családokat mindenféle szükségükben, különösképpen a neveléssel összefüggő kérdésekben. Nevelő jellegű programokat kezdeményeznek, amelyek által azokat a gyerekeket segítik, akik az iskolai életben hiánnyal, lemaradással küszködnek.

¹³⁹ *Konstitúciók*, 92; *Regulák*, 140.

¹⁴⁰ 42° Capitulo General, *Parroquias escolapias*, in *Documentos del 42° Capítulo General de los PP. Escolapios*, Ediciones Calasancias, Salamanca, 1986 (Cuadernos 9), 2.7. pont (21–22. o.).

¹⁴¹ *Konstitúciók*, 87; *Regulák*, 109.

¹⁴² 42° Capitulo General: *Parroquias escolapias*, i. m., 31–37. old.

- 6) Kezdeményezik olyan központok létrehozását, amelyek kimondottan arra szolgálnak, hogy kisgyerekek, serdülők és fiatalok ki-kapcsolódhassanak, együtt ünnepeljenek, egymással találkozzanak, s ahol nevelésüket és társadalmi beilleszkedésüket szolgálni lehet.
- 7) Különösképpen törődnek a kisgyerekekkel és a fiatalokkal, hiszen ez a piarista szolgálat egyik jellemzője. *„Különösképpen a kisgyerekekre és a fiatalokra kell gondot viselnie, hiszen a kalazanciusi karizmához”*.¹⁴³
- 8) A plébániai közösségek életében fontos szerepet kell betöltenie a Mária-tiszteletnek és a Kalazanci Szent József iránti tiszteletnek: *„A Mária és Kalazancius iránti különleges tisztelet kell, hogy jellemezze.”*¹⁴⁴

49) d. Templomigazgatóság

- 1) Ha a templom az iskolához tartozik, akkor elsődlegesen az iskola és annak nevelő-lelkipásztori programjai szolgálatában áll;¹⁴⁵ viszont amennyiben a helyi keresztény közösség lelkipásztori ellátásával is foglalkozik, programjait a helyi irányelveknek megfelelően és az egyházmegyét irányító szervekkel szoros együttműködésben kell megszerveznie.
- 2) Ha adott esetben egy templomigazgatóság nem kapcsolódik iskolához vagy kollégiumhoz, akkor lelkipásztori tevékenységeit illetően az érvényes rá, amit a plébániákról elmondtunk.

50) e. Felnőttek nevelése

- 1) Az iskolai élethez kapcsolódó, kiegészítő, a piarista szolgálattal összhangban álló nevelő tevékenység a tanulók szüleivel és más felnőttekkel való foglalkozás is, mind intellektuális, nevelő, mind lelkipásztori szempontból.
- 2) Olyan, felnőttekre irányuló nevelő és lelkipásztori tevékenységeink is lehetnek, amelyek nem kapcsolódnak az iskolai élethez, viszont egyértelműen nevelő szándékból fakadnak.

¹⁴³ ugyanott, 2.4. pont.

¹⁴⁴ ugyanott, 2.8. pont.

¹⁴⁵ CC 178.

- 3) E széles nevelési körbe tartoznak: a felnőttek iskolája, a piarista egyházi közösségek, a piarista lelkeségi csoportok, a piarista testvériség csoportjai.

51) **f. Társadalmi munkákat, missziós feladatokat és önkéntes szolgálatot vállaló intézmények: SETEM, Piarista Missziós Önkéntesek stb.**

- 1) Előmozdítják az önkéntes szolgálatot vállaló intézmények létrejöttét, amelyek célja a harmadik világban történő nevelés, a piarista missziók és az önkéntesség minden fajtája, amely a leginkább szükséglet szenvedőkkel való szolidaritásra és együttműködésre irányul.
- 2) Fontos szerepet töltenek be a segítő társadalmi tevékenység kibontakozásában.
- 3) Határozott nevelő és evangelizáló jellegük van, jóllehet tiszteletben tartják az emberek különféle gondolkodásmódját és hitbeli meggyőződését.
- 4) A tevékenységre építve fejtenek ki nevelő hatást, és sokkal inkább tapasztalatok átadásán, mint fogalmak elsajátításán fáradoznak.

52) **g. Gyermekcsoportok, ifjúsági mozgalmak és társulatok¹⁴⁶**

- 1) A piarista intézményekre jellemző vonásokat viselik, ha nem is függenek közvetlenül egytől sem. Sajátos önállósággal rendelkezhetnek azzal a feltétellel, hogy a csoport és a piarista intézmény jellegzetességei összhangban vannak.
- 2) A piarista iskolák, plébániák és más intézmények segítik létrejöttüket és támogatják őket, amennyiben az intézmény saját programja lehetővé teszi. Különböző céllal jönnek létre, a gyerekek és fiatalok „*hittel kapcsolatos igényeiknek megfelelően*”.¹⁴⁷
- 3) Nagyobb egyházi közösségekbe, csoportokba, mozgalmakba kapcsolódnak bele, amelyek lehetnek sajátjaink vagy másokéi.

¹⁴⁶ *Regulák*, 113.

¹⁴⁷ *Regulák*, 113.

- 4) Általában véve eleget tesznek azoknak az elvárásoknak, amelyeket az iskoláinkban működő vagy azoktól függő csoportokkal és társulatokkal szemben megfogalmazunk.

53) h. Piaristák részvétele egyházi vagy civil szervezetekben

Mint hogy az egész világot behálózó globalizációs folyamat részesei vagyunk, szükséges, hogy túllássunk saját konkrét intézményeink határán, s jelen legyünk olyan szervezetekben, amelyek a nevelési elképzelések és célkitűzések megvalósításán, összehangolásán fáradoznak akár egyházi, akár civil területen, helyi, nemzeti és nemzetközi szinten. Ily módon nagyobb lehetőségünk nyílik Kalazancius eszméinek terjesztésére, valamint mi magunk is gazdagodhatunk azáltal, amit másoktól tanulunk.

Közösségeinknek támogatniuk kell ezt a jelenlétet, s közösségeink szabják meg, milyen mértékben vállalhatnak szerepet szerzeteseink ilyen jellegű szervezetekben.¹⁴⁸

54) i. Nevelők képzése

A nevelők képzése nagyon fontos feladatunk, amelyet megkövetel tőlünk

- Kalazancius példája, aki a tanárok kiváló nevelője volt;¹⁴⁹
- az egyház elkötelezettsége a világi hívek iránt;
- a mai nevelési igény, amely arra ösztönöz bennünket, hogy olyanokat képezzünk, akik megsokszorozhatják munkánkat: ez apostoli stratégia.

Ez a feladat különösen nehéz. Megköveteli tőlünk, hogy nagyon alapos és folyamatosan frissített felkészültségünk legyen, hogy legyünk képesek vezető, szervező szerepre, és mélyen éljük meg szerzetesi

¹⁴⁸ *Regulák*, 136; *Konstitúciók*, 95.

¹⁴⁹ *Memorial a los cardenales Giustiniani, Lancelotti y Soana*, in Salvador López: *Documentos de San José de Calasanz*, Editorial Calasancia Latinoamericana, Bogotá, 1988, 172–174.

mivoltunkat. Nevelő intézményeinknek, az egyes provinciáknak és az egész piarista rendnek törekednie kell, hogy ennek az új apostoli feladatnak az egyház buzdítását követve eleget tudjon tenni.

55) j. Szülők társulatai, szülők iskolája,¹⁵⁰ öregdiákok szervezetei¹⁵¹

- 1) Intézményeinkben születnek, s intézményeink befogadják őket.
- 2) Részt vesznek intézményeink irányításában.
- 3) Elevenen él bennük a piarista karizma.
- 4) A piarista jellegű képzés és nevelés helyei, segítik a családi életet és a gyerekek nevelését.
- 5) Tevékenyen részt vesznek intézményeink iskolán kívüli és iskolai programjaiban.
- 6) A velük való közvetlen együttműködésre ki van jelölve egy szerzetes piarista.

56) k. Iskolán kívüli tevékenységek

- 1) Egyik intézményünkhöz kapcsolódóan bontakoznak ki, s ebben az intézményben vagy máshol folyhatnak.
- 2) Kimondottan nevelő jellegük van, kezdve a szabadidőben történő¹⁵² és a nem formális nevelésen.¹⁵³

57) l. Lelkigyakorlatos házak

- 1) Lehetőséget adnak tanulóink vagy intézményeinkkel kapcsolatban álló gyerekek és fiatalok lelki elmélyedésére vagy egyáltalán befogadásukra, s hogy ott találkozókat szervezhessenek.
- 2) Szükségesek a gyerekek és a fiatalok lelkipásztori ellátásához.

¹⁵⁰ Vö. XLI Capitulo General: *Los escolapios se interrogan*, i. m., 1980, 236.

¹⁵¹ *Regulák*, 128.

¹⁵² *Regulák*, 126.

¹⁵³ *Regulák*, 125.

Segítő kérdések és feladatok az egyéni reflexióhoz, a csoportos beszélgetéshez, döntések meghozatalához

a) I. A Kalazancius által megélt piarista szolgálat

Semmit sem érne a dokumentumnak ez az első fejezete, ha ezek után nem állítanánk magunk elé azt a kontextust, amely saját iskolánkat jellemzi. Lehet, hogy ennek az iskolának 300 éves történelme van, lehet, hogy csak egynéhány éves. Az iskola helyzetének, kontextusának megfogalmazása magával hozza tehát, hogy felidézzük az iskola történetét, bizonyos személyek emlékét, hagyományokat stb.

Ezt az első fejezetet akkor dolgozzuk fel helyesen, ha például a következő kérdésekre válaszolunk:

- ✓ Mi jellemzi ma azt a környezetet, ahol piarista munkánkat végezzük?
- ✓ Összehasonlítva saját helyzetét az ebben a fejezetben leírtakkal vagy egy másik, *A piarista karizma ma* című dokumentumnak az első fejezetében (Karizmánk a történelem folyamán) találtakkal, milyen hasonlóságokat és különbségeket fedez fel?

b) II. A mai piarista szolgálat az iskolában

1. Milyenek a mi diákjaink?

- ✓ Fogalmazza meg, milyen diákok hiányoznak a mi intézményünkből, amelyekről viszont igenis azt mondja a dokumentum, hogy piarista iskolánk elsősorban értük vannak!
- ✓ Miben hasonlít ez a diák ahhoz, akit az I. fejezet vagy *A piarista karizma ma* című dokumentum II. fejezete említ?

- ✓ Mit tudnánk tenni annak érdekében, hogy iskolánkba elsősorban olyanok járjanak, akik szolgálatára tulajdonképpen létrejött, vagy hogy legalább iskolánk elinduljon ezen az úton? Milyen az a diák iskolánk környezetében, akiről kifejezetten elmondható, hogy a „leginkább szegény”?

2. Milyen személylyé szeretnénk diákjainkat nevelni?

- ✓ Soroljon fel olyan jellemzőket, melyek hiányzanak a dokumentumból és *A piarista karizma ma* dokumentum 26., 27. és 28. pontjából!
- ✓ Ez az elképzelés megfelel annak, amelyet nevelési terveink, pedagógiai programjaink megfogalmaznak? És mostani öregdiákjaink olyan személyek, amilyenekké alakítani szerettük volna őket?
- ✓ Mit tudnánk tenni öregdiákjaink között, hogy felszínre hozzuk és továbbfejlesztjük korábban kialakított személyiségvonásaikat?

3. Ehhez milyen nevelőkre van szükségünk?

- ✓ Hasonlítsa össze, mit mond ez és mit *A piarista karizma ma* dokumentum erre vonatkozólag!
- ✓ Ilyen nevelőkről beszélnek a mi nevelési terveink és pedagógiai programjaink is? A jelenlegi nevelők megfelelnek ennek az eszményképnek?
- ✓ Mit tudunk tenni, milyen úton-módon segíthetjük, hogy nevelőink megfeleljenek a kalazanciusi-piarista iskola elvárásainak? Jól megvágatjuk, milyen nevelőket, tanárokat alkalmaz az iskola?

4. Milyen nevelő tevékenységet kell folytatnunk, s ezt milyen szervezésre és struktúrákra alapozzuk?

- ✓ Sorolja fel azokat a jellegzetességeket, amelyek hiányoznak iskolájából, s azokat, amelyekkel ki lehetne egészíteni a dokumentumot!
- ✓ Vesse össze ezeket a jellegzetességeket azzal, amit a *Krédó, Küldetésünk* és *A piarista karizma ma* dokumentumok mondanak!
- ✓ A nevelési tevékenység és az iskola típusa megegyezik-e azzal, amit nevelési terveink és pedagógiai programjaink tartalmaznak? És a mi

saját aktuális nevelő tevékenységünkkel, valamint jelenlegi iskolánkkal?

- ✓ Hogyan tudnánk világosan felmérni, magunk elé állítani nevelő tevékenységünket? Értékeljük-e, ellenőrizzük-e nevelő tevékenységünket is, vagy csak a diákokat?

c. III. A piarista szolgálat ma más területeken

- ✓ Van-e valamilyen tevékenység, munkaterület, amelyet piaristának tartunk, s mégis hiányzik a dokumentumból?
- ✓ A felsoroltak közül melyik létezik nálunk?
- ✓ Ha alaposan megvizsgálják azokat a területeket, amelyen működnek, mit gondolunk, mindegyikről elmondható, hogy piarista szolgálat?
- ✓ Gyűjtse össze *A piarista karizma ma* dokumentumból mindazt, ami iskolán kívüli intézményeinkre vagy az iskolán kívüli piarista munkára vonatkozik!
- ✓ Ezek közül melyeket kellene jobban felkarolni és nagyobb figyelemmel kísérni?

Kiadja a Kalazancius Tanulmányi Központ,
1052 Budapest, Piarista köz 1.
Nyomdai munkálatok: Holló és Társa Bt,
2030 Érd, Arany J. u. 31.
Készült 500 példányban.

ISBN 963 00 2362 8
ISSN 1585–2210